

SLOVENSKI

vestnik

TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

IZ VSEBINE:

SLOVENSKA KOROŠKA SE
JE POKLONILA SPOMINU
PADLIH PARTIZANOV
V DEJANJIH SPOZNAMO
RESNIČNE ZAVEZNIKE
KAKO ŽIVI SLOVENSKI
STUDENT
O SVOBODI VERE V SZ

LETNIK I.

DUNAJ, V PETEK 22. XI. 1946

ŠTEV. 24

Narod se osvobodi samo z borbo

Ob odprtem grobu, v katerega je bilo položenih 81 krst s trupli naših padlih partizanov na Svinji planini, se je zadnje nedeljo v Št. Rupertu pri Velikovcu poslovil v imenu Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Koroško od naših borcev za svobodo tovariš dr. Luka Sienčnik in med drugim izvajal:

»Svet naj danes vidi, da tu v Velikovcu pokopujemo 81 borcev, ki so padli v borbi proti fašističnemu nasilju, za svobodo slovenskega naroda, 81 borcev, ki so se borili v sestavi Jugoslovanske armade pod vodstvom maršala Tita. In svet naj končno enkrat prizna, da je bil tu na Slovenskem Koroškem edini oboroženi odpor proti nacizmu na ozemlju nekdanjega velikonemškega rajha. Ta boj pa se je mogel biti samo tam, kjer je stalo tudi prebivalstvo na strani borcev v boju proti nacizmu in zato naj tudi svet končno prizna, da so koroški Slovenci trpeli in umirali pod nacizmom za to, ker so bili Slovenci in dosledni antifašisti. V naših vrstah ne najdete ubijalcev zavezniških padalcev, ne prenapetih in nestrpnih šovinistov, ki bi bili izseljevali in preganjali druge narode, ampak naše ljudstvo je reševalo zavezniške ujetnike iz taborišč in je širokogrudno prožilo roko tudi vsem avstrijskim antifašistom, ki so našli v slovenskih partizanih svoje najiskrenejše zavezničke in podpornike.«

Za njim pa se je poslovil v imenu partizanov od svojih padlih tovarišev sekretar POOF-a za Slovensko Koroško, tov. Karel Prusnik — Gašper, ki je dejal:

»Govorim vam v slovo kot zastopnik koroških partizanov. Običaj je, da se pri pogrebih z žalostjo in obupom spominjamo umrlih. Tudi meni je tesno pri srcu, ko vam govorim. Bil sem vaš tovariš v borbi. Močnejša od žalosti pa je zavest, da ste junaki padli, da ste s svojo smrtjo potrdili resnico, da se narod lahko osvobodi samo z borbo. Težke so bile takrat razmere, ko ste šli v borbo. Toda vaša vera, da mora narod zmagati, narod, ki se bori za svoje najosnovnejše pravice, je bila močnejša od teh težkih razmer, celo močnejša od smrti.

SLOVENSKA KOROŠKA ŠE NI SVOBODNA

Slovenska Koroška pa danes še ni svobodna kakor drugi deli Slovenije in Jugoslavije, ki jih je osvobodila Jugoslovanska armada pod vodstvom maršala Tita, katere del ste bili tudi vi. Zapustili pa ste nam vsem oporoko, da se je treba za svobodo boriti tako dolgo, dokler ni dosežena. Borba koroških Slovencev za osvoboditev in priključitev je osnovna zapoved za vsakega koroškega Slovenca. Vsakdo, ki je res Slovenec, mora izpolnjevati to zapoved. Kdor tega ne dela, je mlačnež in pomaga tistim, ki hočejo pod kakršno koli pretvezo uničiti naš narod in skruni s to svojo mlačnostjo vašo veliko žrtev, ki je žrtev borbe proti fašizmu. Vi ste kljub temu, da niste bili poklicni politiki, razumeli, da

je rešitev naroda edinole v borbi. S tem ste vsemu slovenskemu ljudstvu na Koroškem in vsem, ki so hoteli kdaj ali pa hočejo še reševati koroško vprašanje, povedali, kako je treba to vprašanje rešiti.

SLOVENSKI NAROD ZA SVOJE ŽRTVE NE ZAHTEVA NIČ DRUGEGA KAKOR SVOJO SVOBODO

Dragi tovariši in tovarišice! Vaše borbe in vaše žrtve pa v svojih posledicah presegajo okvir slovenske koroške zemlje. Vi ste se borili skupaj z avstrijskimi antifašisti, vi ste jim dali navdih za njihovo borbo, vi in osvobodilno gibanje na Koroškem ste jim dali vso pomoč. Res je, da je slovenski narod na Koroškem žrtvoval sorazmerno zelo mnogo. Vendar pa slovenski narod na Koroškem ne zahteva za svoje velike žrtve nič drugega kot svojo svobodo. Slovenskemu osvobodilnemu gibanju na Koroškem so tuja vsa šovinistična stremjenja proti avstrijskemu narodu. Slovensko osvobodilno gibanje je želelo in želi avstrijskemu narodu samo popolno svobodo. Zaveda se, da narod, ki zatira tuj narod, ne more biti svoboden. Zato avstrijski narod ne bo svoboden toliko časa, dokler sam v sebi ne bo zatrl vseh zagovornikov zatiranja slovenskega naroda na Koroškem. Avstrijski narod bo takrat popolnoma svoboden, kadar bo priznal slovenskemu narodu popolno pravico do svobode. Svoboda pa ni v dajanju lepih obljub in izjav, niso ponemčevalne dvojezične šole; priznati svobodo koroškemu Slovincem se pravi: priznati jim pravico do priključitve k materi Jugoslaviji.

SKUPNA ANTIFAŠISTIČNA BORBA JE SLONELA NA NAČELU ENAKOPRAVNOSTI IN SAMOODLOČBE

Antifašistična borba je slonela na načelu enakopravnosti in samoodločbe vseh narodov. Vi in pa Avstrijci, ki so se borili z vami proti fašizmu, ste jasno povedali vsem Avstrijcem, na kakšen način naj rešujejo koroško vprašanje. Mi, ki smo preživeli oboroženo borbo, danes samo nadaljujemo vaše delo. Ustvariti hočemo borbeno enotnost z avstrijskimi naprednimi silami in s to skupno borbo, ki se mora iznebiti vsake nacionalne prenapetosti, moramo ustvariti svobodo. Hkrati za slovenski narod na Koroškem in za Avstrijce same.

VSE SVOBODOLJUBNE IN MIROLJUBNE SILE NA SVETU SO NAŠE ZAVEZNIČE

Vaša in naša najdoslednejša zaveznička je bila SZ, dežela, kjer vlada ljudstvo, dežela, ki ne pozna ne socialnega in ne narodnostnega zatiranja. Milijske žrtve Rdeče armade, Jugoslovanske armade, vas in vseh resničnih borcev proti fašizmu so najtrdnjši temelj za resnični mir. Mir bo pa tem bolj trden, čim močnejša bo po vsem svetu borba proti imperializmu,

ki hujska na novo vojno; čim močnejša bo borba proti vsem vrstam reakcije po vsem svetu in čim enotnejša bo fronta vseh svobodoljubnih in miroljubnih sil na svetu. Antifašistična borba, v kateri ste vi sodelovali in padli, je začetek velike borbe za trajen mir. To borbo za mir, katere del je borba za naše pravice, bomo nadaljevali.

NAŠIH ŽRTEV NIČE NE MORE ZANIKATI

Mislím, da nihče, ki je resnično demokrat, ne more zanikati vaše žrtve in osvobodilne borbe na Koroškem. 81 mladih življenj, katerih trupla počivajo v tem skupnem grobu, je samo eden izmed mnogih dokazov velike osvobodilne borbe na Slovenskem Koroškem. Niso pa samo grobovi za nas dokaz borbe. Nihče ne more točno preценiti, kakšno ogromno škodo je prizadejala borba koroških partizanov nemškemu fašizmu, borba, ki se je bila v mejah nemškega rajha. S tem ste vi in vsi koroški partizani nudili veliko vojaško pomoč zaveznikom. Kdor bi poskušal danes omalovaževati vašo žrtev ali pa jo proglašati za neorganizirano aktivnost dvomljivih ljudi, hodi po stopinjah Göbbelsove propagande in bo doživel isti konec kot Göbbels in njegova propaganda!

NA KOROŠKEM IMAJO NACISTI ŠE VEDNO OGROMNO BESEDO

Danes bi se zelo začudili, dragi tovariši in tovarišice, če bi hodili po koroški zemlji. Kljub temu, da je minilo že skoraj dve leti od vojaškega poraza nemškega fašizma, se dogajajo po-

Govor delegata JA majorja Milaniča

Jugoslavija bo zastavila vse sile za demokratično rešitev koroškega vprašanja

»Tovariši in tovarišice!

V sestavi v bojih preizkušene Jugoslovanske armade so se ti naši najboljši sinovi ogorčeno borili proti nacističnemu nasilju. Težka je bila borba Jugoslovanske armade, trudapolna njena pot po vrhovih Balkana in bregovih Drine in Morave. Nič lažja ni bila pot po vrhovih Svinje planine. Zato uvrščamo borce iz Svinje planine med tiste slavne borce Jugoslovanske armade, ki jih občuduje ves svet. S ponosom jih postavljamo ramo ob ramo borcem bratske Sovjetske armade, ki so edini postavili nepremagljivi jez hitlerjevskim hořdam in jih odločilno tolkli.

Padli ste, da bi mi živeli. Dali ste svoja življenja, da bi živela v narodih velika misel demokracije. Vodila vas je zavest, da je bolje stoje umirati, kakor kleče živeti. Slovenski narod je bil ponižan in razcepljen. Nacisti so že slavili zmago nad poraženim in ukročenim narodom. Toda mi vsi smo tedaj vedeli samo eno: Enotno začetj borbo proti sovražniku. V času naj-

dobne reči, kakor so se dogajale takrat, ko ste šli vi v borbo. Ječe so polne antifaašistov, nacisti imajo ogromno besedo v javnem življenju, Slovenci so preganjani zaradi svoje slovenske zavesti. Mi pa, tovariši in tovarišice, vemo, kaj je treba napraviti. Hodimo po poti, ki jo je začrtala OF: po poti dosledne borbe za končno osvoboditev Slovenske Koroške in njeno priključitev k Jugoslaviji, po poti sodelovanja z naprednimi silami v Avstriji, po poti graditve miru, ki temelji na načelih enakopravnosti in bratštva med narodi, ki izključuje misel tlačanja in zatiranja narodov in človeka.

OSTALE SO IN ŽIVIJO NAPREJ IDEJE, ZA KATERE SO PADLE ŽRTVE

Tovariši in tovarišice! Vi ste padli, vaše delo je ostalo. Vaša žrtev bo prej ali slej rodila popoln uspeh, tega ne bo mogla preprečiti nobena temna nakanava reakcije. Nauk zgodovine je, da resnica in pravica vedno zmaguje. Pravica pa je brez dvoma, da mora biti Slovenska Koroška svobodna. In pravica je tudi, da se ustvari pravičen mir, za katerega ste se vi borili. Ko se tako poslavljam od vas, mi je zelo težko pri srcu. Zelo zgodaj ste končali svoja mlada življenja. Težko mi je, ker smo bili dobri tovariši. Partizanu namreč tovarštvo ni prazna beseda, ampak mu pomeni človeka, ki mu je resnično blizu v vsem. Vaše življenje je končano, živijo pa ideje, za katere ste se vi borili. Živijo in vedno več je borcev zanje. Živijo in z njimi boste živeli vi in vaš spomin. S la v a v a m !

težje preizkušnje smo se znebili naše hude napake: razdrobljenosti. V začetku borbe se je rodila Osvobodilna fronta in se je rodila Jugoslovanska armada, oborožena pest naših narodov, naše najboljše orožje v boju za demokracijo. Jugoslovanska armada je zmagovala v neštevilnih borbah, dokler ni osvobodila vse Jugoslavije. Naši sovražniki vedo, da smo zaradi tega, ker se borimo za pravico in demokracijo, nepremagljivi.

Borba jugoslovanskih narodov ni bila samo borba za osvoboditev, ampak je bila borba za demokracijo, bila je borba za pravice delovnega ljudstva, borba za pravično razdelitev zemlje, borba za iskreno sožitje med narodi. S tem smo presegli ozki nacionalni okvir. Na Primorskem so spoznale italijanske demokratične množice vso zločinsko podlost fašizma in šle z nami skupno v borbo za zmago demokracije. Na Koroškem so se naši pravični borbi pridružili mnogi iskreni Avstrijci — antifaašisti, ki so spoznali, kam vodi hitlerizem Avstri-

jo. V tej vojni smo bili zato Slovenci zgled, kako se mora zaslužni narod boriti za svojo svobodo.

Prav zato pa moramo poudariti, da bo Jugoslavija zastavila vse svoje sile, da se koroško vprašanje reši na demokratičen način in da vsi Slovenci pridejo pod skupno streho. Jugoslavija se živo zanima, kaj se dogaja na Koroškem in kako teče borba za narodne pravice.

Spominjamo se ob tej priložnosti, da vas padlih niso oplašila še taka div-

janja nacističnih zločincev. Prav tako ne smejo oplašiti nas danes še take nakane in napadi reakcije. Zato se tem bolj svečano poklanjamo spominu 81 herojev, ki ste padli v borbah na Svinji planini. Pokazali ste, da vam je bila ljubša svoboda in smrt v borbi, kakor pa suženjsko življenje od nacistične miloščine. Na vašem grobu slovesno obljublamo, da bomo nadaljevali vašo borbo za pravo demokracijo in da se nikdar ne bomo izneverili idejam, za katere ste žrtvovali svoje življenje.

Govor predstavnika sovjetske armade polkovnika Konovalova

Sovjetsko ljudstvo in borci sovjetske armade sklanjajo glavo pred padlimi slovenskimi partizani

Človeštvo je doprineslo velike žrtve v borbi s fašisti. Vendar te žrtve niso bile zaman, čeprav so bile še tako težke za svobodoljubno človeštvo. Kajti danes je uničen fašizem, danes so zdobljeni v prah njegovi glavni nositelji in njegova glavna žarišča — hitlerjevska Nemčija in imperialistična Japonska.

In glejte, danes pokopujemo 81 hrabrih in smelih tovarišev, naših slovenskih bratov, ki so žrtvovali svoje krasne mlade moči in življenja v borbi z zasovražanim fašizmom, ki so smelo zgrabili za orožje, da bi se borili za svobodo in srečo svojega naroda in vsega svobodoljubnega človeštva. Dobro so vedeli, kakšna trda borba jih čaka — vendar niso klonili, niso zapustili svojega naroda, niso zapustili svoje domovine in niso izdali velike misli svobode in demokracije.

Imen junakov, ki jih pokopujemo danes, ne bo pozabilo hvaležno svobodoljubno človeštvo. Sovjetsko ljudstvo in borci sovjetske armade sklanjajo glavo pred padlimi slovenskimi partizani, ki so se požrtvovalno in junaško borili za svoj narod, za svobodo in neodvisnost proti fašistični kugi.

Mi, ki smo ostali živi v tem smrt-

nosnem boju in ki smo zmagoslavno izšli iz njega, z boleščjo v srcu pokopujemo svoje najboljše tovariše. In čeprav je fašizem uničen, vendar ne smemo nikdar pozabiti, da so še tu ostanki fašizma in da fašisti še niso iztrebljeni. Svobodoljubno človeštvo uporno vodi borbo, da izkorenini jedro in ostanke fašizma in nacizma. Predstavniki svobodoljubnih narodov so se zato zbrali, da bi rešili veliko nalogo — ustvariti trajen mir, katerega si tako želi človeštvo.

Med padlimi heroji je tudi petnajst Rusov. Ti so padli daleč od svoje domovine, padli so v krvavi borbi za svobodo in neodvisnost svojega naroda in vsega svobodoljubnega človeštva. In mi, predstavniki Sovjetske zveze, lahko rečemo, da mati domovina ne bo pozabila svojih hrabrih in predanih sinov; njih imena bomo sve-to ohranili in spoštovali.

Spite mirno, bojni tovariši! Stvar, za katero ste se borili in padli, slavi danes zmago in njo čuvajo varne roke milijonov preprostih ljudi.

Večna slava junakom, ki so padli za svobodo in neodvisnost svojega naroda in za osvobojenje človeštva iz pre-kletega in krvavega fašizma!

Govor angleškega predstavnika

Dali so življenje za tako vzvišeno stvar, kakor je svoboda naroda

V imenu britanskih zasedbenih sil je spregovoril podpolkovnik Ford, ki je dejal:

»Posebna čast mi je, da smem v imenu britanskih sil v Avstriji spregovoriti nekaj besed v počastitev borcev, ki jih danes polagamo k poslednjemu počitku v skupen grob. Do danes so bili njihovi grobovi raztreseni po planinah, v katerih so se z junaško požrtvovalnostjo borili za osvoboditev izpod nacističnega suženjstva. Koroški partizani so doprinesli velik delež k razkroju in uničenju našega skupnega sovražnika. Neustrašeno so se vrgli v boj proti hitlerjevstvu, ki je uničeval njihove domove, moril in požigal ter ubijal narodno dušo. Prestali so mnogo zla in gorja, toda najhujši napori jih niso mogli zastrašiti. Koliko ledenih zimskih noči so prečuli v gozdovih, kjer jih je obdajala neprenehna nevarnost. Koliko strmega skalovja in pečin so preplezali kakor planska divjad, ki jo preganja lovec. Le malo je bilo med domačini takih, ki bi sedeli v varnem zavetju in ne bi

s srcem in dušo sodelovali pri tem boju na življenje in smrt. Za življenje naroda in za smrt nasilja. Slovensko podeželsko ljudstvo, staro in mlado, možje in žene, vsi so pomagali. Pa če je bila pomoč še tako majhna, če je bil to le krožnik juhe, ki ga je kmetica postavila pred premraženega partizanskega borca, je lahko ponosna na ta prispevek, kajti iz tisoč in tisoč malih dejanj se razvije veliko gibanje.

Nato je poudaril, da so se ramo ob rami s slovenskimi partizani borili tudi člani zavezniških dežel za zmago pravice. Poklonil se je spominu britanskega majorja Cahusaca, ki je kot zvezni oficir prav tako kakor slovenski partizani nesebično žrtvoval svoje življenje na Svinji planini v boju proti nacizmu. Končal je z besedami:

»Mnogo mi je še na srcu, kar bi hotel povedati, a nimam besedi, da bi izrazil, kar čutim, ko stojim ob grobu mož, ki so dali življenje za tako vzvišeno stvar, kakor je svoboda naroda. Slava junakom, ki so padli, da morejo drugi živeti!«

in grozili vsem tistim tovarišem, ki so izjavili, da so se borili za neodvisnost Avstrije.

Zaradi takih izzivanj je nastalo med dunajskim delavstvom veliko ogorčenje. Razne strokovne organizacije so poslale protestne resolucije na predstojništvo univerze, v katerih zahtevajo, da se morajo nacistični elementi med profesorji in akademiki energično odstraniti z visokih šol. Pred dunajsko univerzo se je zbralo več tisoč delavcev, ki so s svojo prisotnostjo podprli delavske zahteve.

Molotov zahteva splošno omejitev oboroževanja

Zveza inozemskih novinarjev je priredila v New Yorku banket na čast Združenim narodom. V navzočnosti vodilnih osebnosti Združenih narodov je imel govor zunanji minister Molotov, ki je med drugim dejal:

»Člani te mednarodne organizacije si morajo biti vedno svesti svoje odgovornosti do narodov.«

Govoril je nato o važnosti in odgovornosti tiska ter poudaril, da je moč tiska velika zlasti tedaj, če si resnično prizadeva ustvariti mir med narodi, skrbi za dobrobit narodov, njihovo narodno neodvisnost in svobodo. Njegov govor je bil prežet z zaupanjem v miren razvoj:

»Že sedaj lahko spoznamo, da je mogoče privedi predloge sovjetske in ameriške delegacije do soglasja. Vsi moramo resno delati za rešitev te velike naloge.«

Prešel je nato na problem razorožitve in dejal, da je to vprašanje, katerega bomo lahko pretresali že na tej konferenci. Tisk lahko mnogo doprinese k ugodni rešitvi. Nato je izvajal:

»Nesporno je v interesu vseh svobodoljubnih narodov, da se uvede splošna omejitev oboroževanja in izdelava ter uporaba atomske energije v vojaške namene. Ker je omejitev oboroževanja in prepoved atomske bombe nekaj splošnega, zato se nobena dežela ne bo mogla odtegniti takim ukrepom in prav tako ne bo mogla imeti privilegirane položaja. Sedaj, ko smo uničili skupnega sovražnika in ga razorožili za dolga leta, lahko tudi v naših deželah pričnemo z razorožitvijo. Tako bomo končali z začetim tekmovanjem v oboroževanju. Splošno omejitev oboroževanja moramo izvesti po skupnem načrtu in pod neposrednim vodstvom Združenih narodov. Omejitev oboroževanja bo bistveno zmanjšala število vojakov in ar-

mad, vojne mornarice ter zračnih sil. Ti ukrepi bodo močno zmanjšali državne izdatke v vojne namene in s tem tudi težko breme davkov. Vse to bo izboljšalo življenjske razmere delovnega ljudstva. Splošna omejitev oboroževanja bo prispevala k utrjevanju mednarodnega miru in varnosti narodov, prav tako malih kakor tudi velikih dežel.

Svet zunanjih ministrov je nato obravnaval vprašanje mirovne pogodbe z Italijo. S tem v zvezi so ugotovili, da je italijanska delegacija omenila možnost neposrednih pogajanj z Jugoslavijo v zvezi z mirovno pogodbo. Molotov je k temu vprašanju izjavil:

»Sovjetska delegacija je mnenja, da so pogajanja med Jugoslavijo in Italijo stvar obeh prizadetih vlad. Če pa bi sovjetsko delegacijo vprašali, kakšno je njeno stališče do neposrednih pogajanj med Jugoslavijo in Italijo, tedaj moram izjaviti, da bi mi taka pogajanja podprli, če bi pripeljala do obojestranske sprejemljive rešitve. Napačno bi bilo, če bi prešli ta novi moment pri reševanju spornih vprašanj v mirovni pogodbi z Italijo. Bevin je nato pripomnil, da bi morali vsak novi jugoslovansko-italijanski sporazum natančno proučiti. Pri obravnavanju statuta svobodnega mesta Trsta je Molotov izjavil, da se morajo pri tem načrtu upoštevati sledeča načela: 1. Guverner je dolžan, da jamči za natančno izpolnjevanje statuta svobodnega mesta Trsta. V ta namen mora imeti guverner pravico, da lahko razveljavi take zakone in določbe, ki bi kršili pravila statuta. 2. V določnem roku potem, ko stopi v veljavo mirovna pogodba z Italijo, se morajo odpoklicati vse inozemske čete, ki so na ozemlju svobodnega mesta Trsta. Bevin je k temu pripomnil, naj bi rok za odpoklic teh čet določil Varnostni svet.

ZASEDANJE USTAVODAJNE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

18. novembra je bilo prvo zasedanje slovenske ustavodajne skupščine. Med poslanci sta bila tudi podpredsednik vlade FLR Jugoslavije Edvard Kardelj in zvezni minister Boris Kidrič. Zasedanje je otvoril predsednik Predsedstva slovenskega narodnoosvobodilnega sveta Josip Vidmar. Začasnega predsednika ustavodajne skupščine LR Slovenije je bil izvoljen pesnik Oton Župančič.

Drobne novice

Uradni izidi volitev v LR Srbiji. Od 3.776.158 volivnih upravičencev je v Ustavodajno skupščino LR Srbije volilo 90,79 odstotka. Na avtonomnem ozemlju Kosova in Metohije se je volitev udeležilo 95,15 odstotka, v Vojvodini pa je glasovalo 90,41 odstotka vseh volivnih upravičencev. Vsi volivci so glasovali za kandidate Ljudske fronte.

Preteklo nedeljo je bilo v Postojni zasedanje Okrožne skupščine Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Vzhodno Slovensko Primorje. Navzočih je bilo 316 delegatov iz vseh okrajev, poleg tega so prisostvovali predstavniki OF, predstavniki organizacij iz LR Slovenije in iz cone A Julijske krajine. Na zasedanju so pregledali uspehe preteklega leta in sestavili načrt za bodoče delo. Zasedanje je bilo velika manifestacija za priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji, hkrati pa manifestacija bratstva, edinstva in povezanosti demokratičnih ljudskih množic Julijske krajine.

7. novembra je vozil prvi vlak po obnovljenem mostu čez Donavo pri Pančevu. Takoj po osvoboditvi so pričeli s pripravljalnimi deli za obnovitev izredno važnega mostu čez Donavo v bližini Beograda. Pri delih so sodelo-

vali tudi strokovnjaki in strokovni delavci iz Sovjetske zveze. Lansko jesen so delavci sklenili, da bodo dokončali z deli do 1. decembra 1946. S skupnimi delovnimi napori pa se je posrečilo obnoviti most 21 dni pred določenim rokom. Prvi vlak, ki je vozil čez novi, 1066 m dolgi most, je peljal žito za mladinske brigade, ki so delale na Mladinski progi, od tam pa bodo v bodoče vlaki vozili premog za banatske tovarne.

Beograjska univerza je v glavnem obnovljena. Med vojno je bila beograjska univerza skoraj do tal porušena. Sedaj so obnovitvena in gradbena dela že skoro končana. Za dela so dosedaj porabili nad 15 milijonov dinarjev iz kredita, ki je bil določen za obnove in povečanje univerze. V prvi semester šolskega leta 1946-47 se je vpisalo 16.862 študentov. Največ slušateljev imata tehnična in medicinska fakulteta.

30 milijonov din za obnovo živinoreje v Dalmaciji. V Dalmaciji je bilo med vojno uničene veliko živine. Da bi se čimprej vzpostavilo predvojno stanje, so oblasti odobrile 30 milijonov dinarjev za nakup živine. Dosedaj so iz teh kreditov nakupili: 11.005 ovac, 994 mul in 1000 konj. V Sinju je bila ustanovljena Zveza živinorejskih zadrug, ki je priredila razstavo plemenske živine, da bi se čimprej dvignila kakovost pasme.

Novi strokovni kadri za slovensko tekstilno industrijo. V okviru letošnje, ga tekmovanja so slovenske tekstilne tovarne ustanovile razne tečaje za strokovno usposobljenost delavcev. V tečajih so predavali mojstri, tehniki in udarniki. Vsega skupaj se je nad 200 delavcev strokovno izobrazilo, v šestmesečnem tečaju pa se je 22 delavcev usposobilo za tekstilne mojstre.

V Ljubljani so odprli Zavod za fizikulturo, kjer se bo 30 moških in ženskih kandidatov izobrazilo za delo in pouk v fizikalnih organizacijah.

NACISTIČNA IZZIVANJA NA AVSTRIJSKIH VISOKIH ŠOLAH

V teh dneh so bile na avstrijskih univerzah volitve za predstavništvo študentov. Na volivnih zborovanjih je prišlo do nacističnih izgrediv, ki so pokazali, kako močno so avstrijske visoke šole še okužene z nacisti in nacističnim duhom. Bivši oficirji nemške vojske in celo SSovski oficirji so želi navdušeno priznanje velike večine študentov. Ko so naštopili na zborovanjih bodisi kot govorniki ali v debatah. Hkrati pa so študentje psovali

Kako živi jugoslovanski študent

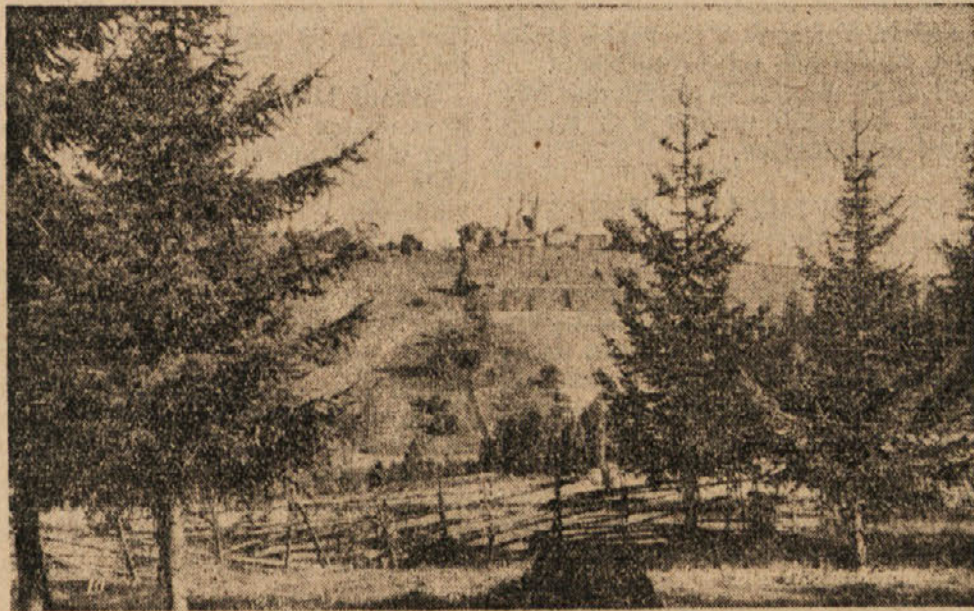
Stara Jugoslavija je — kakor vse dežele z nepravilnim družabnim redom — poskušala z vsemi sredstvi ohraniti študij na visokih šolah kot privilegij vrhnjih, izkoriščevalskih slojev. Šolanje in šolnine so bile tako visoke, da jih je zmogel le sin ali hčerka iz bogate družine. Načelo šolske politike v stari Jugoslaviji je bilo: Študirajo naj gospodje, delavci in kmetje naj pa delajo. Izobrazba zanje nima pomena; nasprotno, izobraženi delavci in kmetje so lahko nevarni izkoriščevalski gospodi. Za študenta iz delovnega ljudstva so bila leta študija zmeraj leta velikega pomanjkanja.

Danes, v novi Jugoslaviji je študij na vseh šolah načelno brezplačen. Nova ustava jamči brezplačnost in enakopravnost študija za vse nadarjene mlade ljudi. Jugoslovanska demokracija pa ne postavlja samo lepo zvonečih načel, ampak pomaga s finančno in gospodarsko podporo, da se v resnici izvajajo. Študentu iz delovnega ljudstva daje ne samo pravico do študija, ampak vso denarno pomoč. Podpora je dvojna: neposredna državna pomoč v obliki štipendij in prostovoljni prispevki, ki jih zbirajo tako imenovani patronati sindikalnih podjetij v tovarnah in uradih. Vzemimo za primer Dom visokošolk v Ljubljani. V njem stanuje približno 30 študentk. Za vzdrževanje doma in hrano rabijo na mesec približno 25.000 dinarjev, 20 študentk dobiva na mesec štipendijo po 1.000 dinarjev, 10 se jih vzdržuje samih. Vsaka študentka se obveže, da bo dajala v dom mesečno 700 dinarjev. To je vsega skupaj 21.000 dinarjev, potrebnih pa je 25.000 dinarjev. Sindikat uradnikov na predsedstvu vlade in notranjem ministrstvu daje na mesec 6.000 dinarjev prostovoljnih prispevkov, ker ima patronat nad Domom visokošolk. Študentke v Domu visokošolk imajo na ta način plačano vso hrano in stanovanje in jim še ostane 2.000 dinarjev za priboljšek.

Strah vseh študentov in njihovih staršev je doslej vedno bil, da po končanem študiju ne bo mogoče dobiti službe. V Jugoslaviji danes študira na visokih šolah skoraj dvakrat več študentov kakor pred vojno, vendar se jim ni treba bati, da bodo brezposelni, ko bodo doštudirali. Nasprotno, nova Jugoslavija potrebuje še mnogo več inteligence, potrebuje inženirje, potrebuje tehnike, potrebuje zdravnike, potrebuje profesorje in pravnike, potrebuje močan kader strokovno izobražene inteligence, ki bo pomagala s svojim znanjem dovršiti obnovo in začeti ter nadaljevati delo načrtno gospodarstva izgradnje, ki bo prinesla srečen jutrišnji dan delovnemu človeku Jugoslavije. Zaradi tega oblast v novi Jugoslaviji želi, da čim več mladih ljudi študira.

Poklicna dolžnost jugoslovanskega študenta je, da vestno študira, da postane strokovnjak v svoji stroki. Jugoslovanski študent danes ne študira več zaradi diplom, ampak zato, da se oboroži s čim popolnejšim znanjem. Razumljivo je, da ni povsod mogoče prekiniti s starim odnosom do študija. Nekoč je povprečen študent stremel za tem, da čimprej napravi potrebne izpite in se priklonje do kruha. Ogromni večini študentov je pomenil študij pot do lažjega načina življenja. Jasno je, da se je malokdo poglobil v študij, ampak se mu je zdelo celo junastvo, če je s čim manjšim znanjem napravil potrebne izpite. V Jugoslaviji, kjer je vsakomur zagotovljen kruh, ni nikomur potrebno, da študira zato, da bi se prikopal do kruha. Študent je del delovne skupnosti delovnega ljudstva, študent študira zato, da bo s svojim znanjem koristil delovnemu ljudstvu. Državi delovnega ljudstva pa ne koristijo prigrboljani izpiti, ampak samo resnično znanje. Študent se seveda ne more iznebiti čez noč starega odnosa do poklicnega dela. Čeravno ni nobenih zunanjih vzrokov za tak odnos, je vendar potrebna popolna prevzgoja njegove miselnosti. Prvo leto študija na univerzah v novi Jugoslaviji je pokazalo v tej smeri zadovoljive uspehe.

Študent pa se seveda ne sme zariti v svoj študij kot krt v luknje. Študent mora biti obenem del ljudstva Jugoslavije, ki gradi svojo oblast in svoje gospodarstvo, ki se bori za svoje pravice. Študent mora biti tudi politični delavec, športnik, kulturni in prostovoljni delavec, sicer izgubi neposredni stik z ljudstvom. Organizacija, ki nudi jugoslovanskemu študentu vso

Djekše na vznožju Svinje planine

možnost javnega udejstvovanja, je Ljudska študentska mladina Jugoslavije. Danes je v Jugoslaviji samo ena študentska organizacija, ki imajo v njo dostop vsi študentje brez ozira na svetovni nazor. Ljudska študentska mladina Jugoslavije vključuje jugoslovanskega študenta v delo za korist jugoslovanskega ljudstva. Korist ljudstva Jugoslavije pa je samo ena: bla-

gostanje na znotraj, pravica in mir navzven. Za borbo, za take koristi pa je potrebna študentom samo ena enotna in močna organizacija, to je Ljudska študentska mladina Jugoslavije. Vsaka neenotnost — tudi organizacijska — bi škodovala ljudstvu jugoslovanskih narodov in s tem seveda tudi jugoslovanskemu študentu.

Jugoslovanskemu študentu je ljud-

ska oblast dala pravico do študija in vse materialne pogoje zanj, jugoslovanski študent pa z vztrajnim delom in javnim udejstvovanjem izkazuje ljudski oblasti svojo hvaležnost. Hvaležen je samemu sebi, on sam je del ljudske oblasti. S poklicnim in javnim delom ustvarja samemu sebi in svojem ljudstvu boljše pogoje življenja.

V dejanjih spoznavamo resnične zaveznike

Ko so koroški Slovenci ječali pod bremenom nacističnega nasilja in so se končno odločili za borbo proti nadmočnemu sovražniku, so spoznali, da v svoji borbi niso sami, temveč da so na njihovi strani vsi demokratični narodi sveta. Po vsem svetu so se uprle zdrave ljudske in napredne sile proti fašistični podivjanosti. In koroški Slovenci so v tej borbi za življenje tudi zmagali. Zato ni čudno, če so pričakovali, da si bodo lahko uredili svoje življenje po svoji volji. Toda v svetu še zdaj niso izumrle sile, ki so zaradi svojih posebnih interesov pripravljene teptati pravice malih in se pri tem poslužujejo najrazličnejših metod odkritega in prikritega nasilja.

Spominjamo se, kako so avstrijske stranke pred volitvami v jeseni 1945 obljubljale koroškim Slovincem vse politične svoboščine in se zaklinjale, da bodo storile vse, da se popravijo storjene krivice. Koroška deželna vlada je izdala odredbo o dvojezičnih šolah in zagotovila dvojezičnost v javnih uradih. Slovensko ljudstvo je pričakovalo izpolnitev teh obljub, ker je bilo mnenja, da so tudi drugi zavrgli ideje imperialističnega in gospodarskega zatiranja. Kmalu pa je moral ugotoviti, da je na Koroškem ostalo vse pri starem in da iste reakcionarne sile nadaljujejo s staro politikom nemskega imperializma v novih oblikah. Obljube so ostale prazne besede kakor vedno pri teh ljudeh. Nasprotno, tisti, ki so največ obljubljali, se danes najbolj zagrizeno upirajo, da bi Slovenci naposled prišli do svojih pravic.

Edina častna izjema je Komunistična stranka Avstrije. Že v osvobodilni borbi je bila prava ona, ki je kot prva poslala svoje člane, da so se rami ob rami s slovenskimi partizani borili za pravice človeka. Tudi sedaj se je kot prva uprla krivicam, ki so jim izpostavljeni koroški Slovenci.

Na zasedanju koroškega deželnega sveta 12. novembra tega leta je komunistična frakcija pri deželnem svetu izročila predsedstvu deželnega zbora več vlog, v katerih ugotavlja nedemokratsko ravnanje s koroškimi Slovinci in zahteva popravilo krivic.

Prva vloga se tiče dvojezičnih šol.

V njej komunistična frakcija ugotavlja, da se odredba z dne 3. oktobra 1945 o dvojezičnih šolah na jezikovno mešanem ozemlju Koroške doslej ni izvajala in da šolske oblasti tudi ne kažejo nobene volje, da bi to vprašanje zadovoljivo rešile. Dalje ugotavlja vloga, da ni bilo ničesar ukrenjenega za izdajo šolskih knjig, kakor jih zamišlja omenjena odredba. Isto se je zgodilo z dvojezičnimi tiskovinami, zato je upravičena sumnja, da je sedanje dvojezično šolstvo samo prehodnega značaja. Vloga ugotavlja, da odgovorne oblasti podpirajo nacistične učitelje na tem ozemlju, medtem ko slovenskim učiteljem delajo težave. Prav tako ugotavlja vloga, da se ne izvaja točka d) omenjene odredbe, ki določa, da morajo pri nastavitvah učnih moči sodelovati zastopniki koroških Slovencev. Interpelacija komunistične frakcije zahteva, naj bi deželni svet sklenil, da se takoj odpravijo vse našete pomanjkljivosti v dvojezičnih šolah in da se zaščitijo v koroškem šolstvu interesi koroških Slovencev v skladu z zgoraj omenjeno šolsko odredbo.

Druga vloga komunistične frakcije obravnava obnovo Slovenske zadruge, ne zveze za Koroško. Interpelacija ugotavlja, da deželna vlada še vedno ni izvedla pobude britanske vojaške vlade, naj bi se v združništvu vzpostavilo predvojno stanje. Stari odbor Slovenske zadruge zveze še vedno obstoja, zato ni nobene ovire, da bi se mu ne izročilo premoženje. Komunistična uprava je v nasprotju z demokratskimi načeli. Zato vloga predlaga, naj bi koroški dež. svet sklenil:

1. da se črta nacistični komisar, rajhovec Karl Geisner, iz trgovskega registra;
2. da se uprava premoženja preda staremu odboru;
3. da se opolnomoči Zadruga zveza, da obnovi vse nekdanje zadruge in
4. da dež. vlada odobri Zadrugi zvezi zaradi utrpele škode primerno podporo za obnovo.

Tretja vloga obravnava položaj slovenskih izseljencev. Vloga komunistične frakcije ugotavlja, da akcija za popravilo škode izseljencem še ni bila v zadostni meri izvedena in da si izseljenci v večini primerov niso mogli na-

baviti niti polovice tiste živine, ki so jo imeli pred izselitvijo. Pri prisilni oddaji živine za javno prehrano pa se to doslej sploh ni upoštevalo. Zato komunistična frakcija predlaga, naj bi se prizadeti izseljenci sorazmerno z izgubami živine delno ali popolnoma oprostili oddaje živine.

Naslednja vloga komunistične frakcije ugotavlja, da še vedno ni urejeno podpiranje vdov in sirot umorjenih in padlih borcev za svobodo. Komunistična frakcija predlaga, naj bi se napravil obsežen uradni spisek vseh nepreiskrbanih, da bi se tako v proračun vnesla zanje podpora.

To so dejstva, ki govorijo sama zase, brez nepotrebnih besed. V dejanjih spoznavamo resnične zaveznike in slovensko ljudstvo ima danes dovolj priložnosti, da se prepriča o tem, čigavim besedam lahko verjame in čigave so le sredstvo za kupovanje omahljivih duš. Interpelacija komunistične frakcije pri deželnem svetu jasno kaže, kje naj iščemo prave zaveznike. Zato naše ljudstvo ne bo dvomilo v besede zastopnika komunistične stranke na velikem partizanskem pogrebu v Velikovcu, ki je dejal, da nas je borba za demokratične pravice združila v najtežjih dneh in nas bo družila vse dotlej, dokler ne bomo dosegli visokega cilja enakopravnosti in svobode vseh narodov.

Oton Župančič:

Kakšen kožuh

Ni bilo druge, Martin je moral gnati stvar na pravdo. Po prebrani obtožnici je sodnik dejal:

»No, Krištof, ali si razumel obtožnico?«

»Razumel, saj je slovansko pisanje in naše govorjenje.«

»Torej dne tega in tega si bil na semnju.«

»Bil.«

»Vračal si se peš domov in tvoj sovaščan Martin te je dohitel s sanmi, kajne?«

»Pricinglal je za mano, kakor bi bil baliž vozil.«

»Povabil te je, da sedi na sani in, ker nisi imel kožuha, te je začelo zebsti. Ali je tako, ali ne?«

»Je, kaj bi tajil, kar je res je res!«

»In Martin je imel dva kožuha, enega na sebi, drugega pa je bil kupil na semnju za svojega sina.«

»Ovčji kožuh, topel, bel kožuh z rdečimi rožami na hrbtu in na rokavih. Kožuh in pol.«

»Martin ti ga je ponudil in ti si ga oblekel.«

»Oblekel.«

»Torej; in ko sta se pripeljala do Martinove hiše, ti je rekel Martin: 'Zdaj boš pa že stopil peš do doma, Krištof, kožuh pa obdrži, ker je huda sapa, in jutri mi ga prinesi ali pošlji nazaj.' Ali je tako?«

»Tako je, natanko tako.«

»No, vidiš, in zdaj je treba kožuh vrniti.«

»Kakšen kožuh?«

»I, tisti kožuh. Saj si bil na semnju?«

»Bil.«

»In ko si se vračal, te je dohitel Martin.«

»Dohitel.«

»In te je povabil na sani.«

»Povabil na sani.«

»In ti je dal kožuh.«

»Dal.«

»In ti si šel od njegove hiše v kožuhu domov.«

»V kožuhu domov.«

»No, vidiš, Krištof, zdaj pa moraš kožuh vrniti.«

»Kakšen kožuh?«

Podobna je stvar z Italijo in z nami, samo s tem razločkom, da nam je fašizem na silo vzel edini kožuh, ki smo ga imeli in zdaj, ko bi ga bilo treba vrniti, se čudi:

»Kakšen kožuh?«

Kako sta dognala Krištof in Martin svojo pravdo, ne vem; vem pa, da je dobro sosedstvo brez vrnjenega kožuha nemogoče.

Po naši zemlji

K ARETACIJI DANILA KUPPRA

V zvezi z aretacijo Danila Kuppra je OF za Slovensko Koroško naslovila na britansko civilno upravo protest sledeče vsebine:

»Avstrijske oblasti so v torek, dne 12. novembra 1946, zaprle tov. Danila Kuppra iz Podjune, sekretarja Pokrajinskega odbora Zveze mladine za Slovensko Koroško. Pri aretaciji avstrijski varnostni organi niso navedli nobenega razloga, s katerim bi utemeljevali svoj postopek.

Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško kot predstavnik narodnega gibanja koroških Slovencev ostro protestira proti takemu ravnanju avstrijskih oblasti.

Aretacija centralnega funkcionarja slovenske mladinske organizacije, ki je v oboroženi borbi za uničenje nemškega fašizma v okviru Jugoslovanske armade in na strani velikih zaveznikov na Koroškem doprinesla ogromne žrtve, pomeni, da poskušajo avstrijske varnostne oblasti nasilno ovirati in zatreti protifašistično gibanje slovenske mladine, kar je podobno metodam nekdanjega nemškega fašističnega režima. Višek neupravičenih aretacij, ki jih je vsak dan več, je aretacija osrednjega mladinskega funkcionarja. Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško prosi britansko civilno upravo za tokojšnje posredovanje in izpustitev Danila Kuppra.

O omenjenem protestu je bil obveščen tudi Medzavezniški kontrolni svet za Avstrijo na Dunaju, avstrijsko notranje ministrstvo in koroška dež. vlada.

ARETACIJA SLOVENSKEGA UCITELJA

Iz Velikoveca poročajo:

V petek 8. novembra je bil po organih varnostne službe aretiran Mirko Srienec, učitelj za slovenščino na šoli v Velikovecu. Srienec je bil dalj časa partizan in je med ljudstvom poznan kot neustrašen protifašist.

Vzrok aretacije ni poznan in ga varnostni organi pri aretaciji tudi niso navedli. Protifašistično prebivalstvo smatra, da je bil Srienec aretiran zato, ker je poučeval slovenščino tako, kakor to predvideva zakon o dvojezičnem šolstvu, kar pa velikonemško-šovinističnim elementom v Velikovecu ni bilo po volji.

Na šolah v Velikovecu je v učiteljskih službah cela vrsta bivših NSDAP pripadnikov, ki vztrajno sabotirajo poučevanje slovenščine in ki jim nihče ne skrivi lasu. Varnostni organi naj bi se v prvi vrsti brigali za to in ugodili zahtevam protifašističnega prebivalstva, ki vztrajno zahteva odstranitev nacistov iz koroških šol.

NA KOROŠKEM VELJA ZA PROTIFAŠISTE DVOJNO MERILO

Oblasti na Koroškem dosledno odklanjajo slovenskim protifašistom tudi pravice, ki jim po zakonu pripadajo. Eden takih značilnih primerov se je zgodil pred nekaj dnevi.

Tovariš Hartman Zdravko iz Libuče je bil 37 mesecev zaprt v koncentracijskem taborišču Dachau. V taborišču je bil poznan kot neustrašen protifašist. Kljub prepovedi taboriščnega vodstva je zbiral sotrpine in vadi z njimi slovensko petje ter tako vzpodbujal tovariše, da so laže prenašali trpljenje v taborišču.

Zaprosil je za potrdilo po § 4 zakona za socialno skrbstvo (§ 4 Bescheinigung), do katerega imajo pravico vsi tisti, ki so bili iz političnih razlogov več ko tri mesece zaprti. Odgovorni uradnik Ramusch pri deželni vladi v Celovcu pa mu je izjavil, da potrdila ne dobi zato, ker je jugoslovansko usmerjen.

Najbrž veljajo tudi pri Ramuschu kot pri marsikaterem drugem uradniku pravila vojnih zločincev Kaibitscha

in Rainerja še vedno bolj kot demokratska načela, za katera so slovenski kmetje in delavci na Koroškem do prinesli toliko žrtev in trpljenja v času, ko je ogromna večina uradnikov deželne vlade zvesto služila Hitlerju in sedela, kot danes, na toplih stolčkih v vladni hiši na Arnulfplatzu.

Bil bi že skrajni čas radikalno očistiti iz koroških uradov duh Kaibitschev in Rainerjev.

TUJEC IN MIZAR — KMEČKI VODJA V SLOVENSKI OBČINI

Iz Blata pri Pliberku nam pišejo: Sedaj, ko smo že vse pridelke pospravili, imamo malo več časa, da se pomenimo o naših skrbih in težnjah, o katerih med letom zaradi dela nismo imeli časa govoriti.

Tudi pri nas se vse bolj opaža, kako izginjajo še tiste bore majhne pravice, ki so nam jih priznavali po zlomu nacizma, ker so imeli črno vest in so se bali obračuna.

Po končani vojni je bil za polovico naše občine imenovan za kmečkega vodjo naš izseljenec in znan protifašist Lojze Milač. Svoj posel je opravljal v popolno zadovoljstvo vsega prebivalstva. Toda takoj po lanskih volitvah so razni registrirani in neregistrirani nacisti začeli proti njemu gojnjo. Ni jim šlo v glavo, da bi bil kmečki vodja v popolnoma slovenski občini, kakor je Blato. Slovencem in povrhu še protifašist. Ker pa možu niso mogli ničesar očitati, so se lotili tega vprašanja z nacističnimi metodami. Dan za dnem so pošiljali na policijo neutemeljene ovadbe in hišne preiskave pri Milaču so bile na dnevnem redu, čeprav niso nikoli ničesar našli. Končno so se poslužili najbolj umazanega sredstva in podtaknili v slamo pokvarjeno flobertovko, nato pa stvar ovadili orožništvu. Orožniki so premetali kupe slame in so seveda zares našli, kar so iskali. 16-letni Milačev sin Ivan je tedaj romal v zapor in bil obsojen na šest mesecev zopora. Vendar pa se jim še ni posrečilo odstraniti Milača kot kmečkega vodje.

Letošnjo pomlad se jim je vroča želja naposled le izpolnila. Gospod Pavlič je osnoval v občini »Bauernbund«. Na prvem sestanku je bilo navzočih nekaj bivših nacistov iz Repelj in Vogrč, vendar pa so že na tem sestanku sklenili, da mora Milač odstopiti kot kmečki vodja, na njegovo mesto pa so predlagali nekega Rossmanna, p. d. Grossa iz Vogrč. Ker je predlog z vsemi silami podprl župan Pavlič, je prodrl tudi pri okrajni kmečki zbornici. (Kako je gospod Pavlič postal župan, je poglavje zase in se ga bomo ob priliki dotaknili.)

Omenjeni Rossmann se je priženil v naš kraj po zlomu nacizma, zato domačini ne vedo veliko o njegovi politični preteklosti. Zaenkrat vemo zanesljivo, da je doma iz nemških krajev, da ne zna niti besedice slovenski in da je po poklicu mizar; torej ima vsekakor zelo pripravne lastnosti za kmečkega vodjo v popolnoma slovenski občini.

Prebivalstvo je bilo nad tem imenovanjem silovito ogorčeno. Če pomislimo, da šteje tisti del občine, ki spada v pristojnost tega kmečkega vodje, nad sto slovenskih posestnikov in le tri nemške kmete, potem si je mogoče to imenovanje tolmačiti samo z nacistično miselnostjo odgovornih. Ni dovolj, da Rossmann ne zna niti besedice slovenski, da je mizar in ne kmet, ampak povrhu še to, da odkrito sovraži vse, kar je slovensko, da ima za Slovence le žalitve in psovke, medtem ko uživajo pri njem nacisti vse ugodnosti. V občini je na desetine sposobnih in poštenih domačinov, ki obvladajo oba jezika in imajo dovolj izkušenj, da bi najmanj tako dobro kot gospod Rossmann zastopali naše koristi. Toda očitno si OeVP z g. Pavličem na

čelu domišlja, da lahko pri nas že uvažna diktaturo. Kajti kako si je mogoče tolmačiti tak položaj drugače, ko je vendar pri volitvah dobila OeVP samo 59 glasov, SPOe 60 glasov, KPOe 14 glasov, 40 glasovnic pa je bilo neveljavnih in 95 oseb se volitev ni udeležilo.

Zaradi takega ravnanja so kmetje naše občine pri okrajni kmečki zbornici vložili protest in zahtevali kmečkega vodjo, ki bo domačin in ki obvlada oba jezika. Razen tega so zahtevali krajevni kmečki svet, ki naj bi ga sestavljali zastopniki vseh treh strank. To zahtevo je podpisalo tri četrtine vseh posestnikov brez ozira na politično pripadnost. Okrajna kmečka zbornica je obljubila, da bo prošnji čimprej ugodeno, toda vse do danes se ničesar ni spremenilo. G. Rossmann še nemoteno ustreza željam domačih nacistov in zmerja ter žali zavedne Slovence. Zares vzor demokracije, kakršna vlada na Koroškem! —io

STRPNA VAS PRI ŠMIHELU

Prav v teh dneh obhajamo obletnico za rajnima tovarišema Lenčko Kraigherjevo in Nantejem Pojševim, ki sta postala žrtvi strelcev inozemskega fašista. Kako hud udarec je bil s tem prizadejan prosvetnemu delu v šmihelski okolici, občutimo šele sedaj v polni meri. Skoraj ni bilo igre in nepevske prireditve, ki bi si jih mogli zamisliti brez rajne Lenčke in Nanteja. Pokojni Nante je bil obenem z drugimi leta 1942 izseljen v Nemčijo. Tudi tam je ostal zvest svojemu narodu in trdno veroval v zmago pravice. Domoj se je vrnil šele sredi lanskega poletja. Toda komaj pol leta po povratku je padel od roke fašističnega zločinca. Tudi to je posledica tega, da se na Koroškem zbira fašistična svojata iz vseh dežel Evrope. Kar so izpljunili svobodoljubni narodi iz svoje srede, to se potika sedaj po Koroškem in v ovčjem oblačilu sejejo ti zločinci razdor med ljudstvom, kakor bi jim še ne bilo dovolj gorja, ki so ga povzročili doslej.

OKOLI ZGORNJE VESCE

V noči na nedeljo so pri Zdrčnjaku v Kovičah vlomili trije tatovi z zakritimi obrazi. 70 letnega gospodarja so zaprli v izbo, njegova žena pa jim je ušla v gozd. Pobrli so vse, kar se je dalo odtrgati.

Pri Sv. Luciji je dobila cerkev novo streho iz deščic. Vse deščice je znosil na streho 73 letni France Reichmann iz Trebinja. Le malokdo se lahko v teh letih kosa z njim.

»Kdor pravico seje, nesrečo žanje«, tako pravi stara ljudska modrost. Ali je krivica, če hoče biti slovenski narod na svoji zemlji sam gospodar, na zemlji, ki so jo njegovi predniki obdelovali že toliko stoletij? Tako smo se pomenkovali pri zadnji veselici, ko je nekaj razgrajavev napadlo mirne Slovence samo zato, ker so pač Slovenci. Kako mogočna je bila stara avstro-ogrška monarhija, toda ker ni privoščila pravic drugim, je propadla. Od nekdanje mogočne države je ostal samo neznamen del, vendar vse kaže, da se njegovi prebivalci iz zgodovine še zmeraj niso ničesar naučili, kajti še vedno iščejo svojo srečo le v gospodarstvu in nadvladi nad drugimi. Ali hočejo priklicati s svojim zadržanjem novo nesrečo nad svojo državo?

BOROVLJE

V ponedeljek 11. t. m. smo obhajali v Borovljah slovesno poroko. Poročila se je tovarišica Danica iz ugledne Borovnikove družine s tajnikom SPZ dr. Mirtom Zwitterom. Že v soboto pred poroko so se zbrali naši pevci na Borovnikovem domu in počastili nevesto in ženina s prelepimi pesmimi. Pod vodstvom spretnega pevovodje Špruka so prepevali pozno v noč ve-

Svojo poroko naznanjata

DR. MIRT ZWITTER

DANICA ZWITTER

rojena Borovnik

Borovlje, dne 11. nov. 1946.

sele narodne in junaške partizanske pesmi. Tov. Valentin Vertič, kateremu gre v prvi vrsti zasluga za to veselo presenečenje, pa je v imenu boroveljske slovenske družine kot star prijatelj Borovnikove hiše in kot predsednik prosvetnega društva izrazil nevesti in ženinu iskrene čestitke in jima želel vso srečo na skupni življenjski poti.

V ponedeljek pa se je zbrala vesela svatovska družba iz Roža in Zilje na poročni slovesnosti. Ob zapenjalci, ki so jo napravili boroveljski fantje svoji tovarišici, so se menjali rožanski in ziljski domisleki. V nabit polni cerkvi je nato poročil mladi par č. g. dr. Janko Mikula, ki je za to priložnost izjemoma dobil enodnevno dovoljenje za prekoračenje zapornega pasu. Spet je odlično zapel boroveljski pevski zbor, nakar je v imenu prosvetnega društva mala Melita Šparovčeva v prisrčno podani deklamaciji voščila novoporočencema srečo ter podarila krásno košarico cvetja.

Na Borovnikovem domu so nato svatje ob bogato pogrnjeni mizi, ob pesmi in namiznih govorih obhajali še dolgo v noč do ranega jutra veselo ženitovanje.

Novoporočencema, ki sta oba iz zavednih izseljenih družin, želimo vso srečo na skupni življenjski poti in, da se pridružimo besedam slavnostnega govornika, zavedno, junaško potomstvo.

DVOR PRI ŠMIHELU

Majhna je naša vasica, toda v njej živijo pridni ljudje in skoro bi rekli, da se lahko prištevamo k udarnikom. Kajti vse, kar nam je nacizem porušil in uničil, skušamo sedaj čimprej obnoviti.

Nacisti so nam iz naše cerkve odnesli s silo kar vse tri zvonove. Toda danes naša mlada cerkavnica že vsak dan veselo pozvanja na dva. Enega smo dobili nazaj čez Tirolsko, za drugega pa se moramo zahvaliti našemu vrlemu kmetu Skuku iz Libuče. Ko so bili zvonovi na pliberški postaji, se je pogumno splazil ponoči do njih in poleg drugih dveh odnesel tudi našega ter jih vse skupaj zakopal na svoji zemlji. Po vojni pa nam je naš zvon zopet vrnil.

Stare ženske pravijo, da je pričakovati hude zime, kadar se jeseni veliko ženijo. Upajmo, da se to ne bo izpolnilo, kajti v naši vasi se kar pet parov naenkrat ženi. Mi, preostali ženi, pa tudi nimamo prav preveč v izobilju drv, da bi se v hudi zimi lahko pogreli. Pri nas nič kaj radi ne puščamo nevest iz vasi, pač pa jih kar prijazno sprejemamo. Tako je tudi naš mladi Pungratnik pripeljal nevesto iz Šmihela, in sicer tov. Micko Haninovo, tajnico občinskega odbora OF v Bistrici.

Vsem mladim parom želimo obilo zakonske sreče in tudi to, da bi se teta štokljka s svojim jerbosom prav pogosto oglašala.

Branko

RUDA

Pišejo nam:

Pri nas so spet začeli kopati rudo, ki po zadnji analizi vsebuje 37 odstotkov bakra, 27 odstotkov srebra, 17 odstotkov živega srebra, 19 odstotkov antimona in 6 g zlata na tono rude. Vse kaže, da Ruda zaslužno nosi svoje ime in da bo to znova opravičilo.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

V nedeljo, dne 24. novembra 1946 v Dobri vasi ob 14. uri v Narodnem domu igra »Miklova Zala«. Gostovali bodo pliberški igralci. Čisti dobiček gre za Jelenovo družino, ki je pogorela.

Slovenska Koroška se je poklonila spomenu padlih partizanov

Kljub dežju in snegu in kljub temu, da je koroško deželno varnostno ravnanje iz strahu, da ne bi zaradi preobilne udeležbe pogrebecev nastale demonstracije, dodelila za prevoz udeležencev samo štiri avtobuse za soboto in nedeljo, ko ni nobenega prometa, se je naše ljudstvo v velikem številu zbralo zadnje nedelje v Št. Rupertu pri Velikovcu, da počasti padle partizane — borce za svobodo. Ogromna množica ljudi iz vseh krajev naše zemlje se ni ustrašila snežne burje in jesenskega deževja ter prihitela iz Zilje, Roža in Podjune, da se oddolži spomenu padlih junakov. Pa saj je bil tudi velik, celo za številnejše narode nadvse redek dogodek! 83 borcev, ki so v borbi proti fašističnemu nasilju padli na Svinji planini za osvoboditev in priključitev Slovenske Koroške k zedinjeni Sloveniji in svobodni Jugoslaviji, je naše ljudstvo prekopalo in položilo v posvečeno domačo zemljo ob farni cerkvi v Št. Rupertu pri Velikovcu. Deset metrov dolga in pet metrov široka jama je sprejela 81 krst zemeljskih ostankov onih, ki so se dvignili nad svoj čas, premerili preteklost in bodočnost in se v pravem spoznanju uprli proti najhujšemu nacističnemu nasilju in najtemnejšemu duševnemu suženjstvu podivjanega hitlerizma, da osvobodijo ljudstvo stoletnega narodnega in socialnega zatiranja. Ko so romale naše družine v izseljeništvu, ko so umirali naši najboljši na vešalih, ko so kljubovale naše najmočnejše duše v koncentracijskih taboriščih, so oni smelo zgrabili za orožje in zažgali vrh naših gora in po gmajnah plamene upora ter visoko dvignili zastavo svobode! In prepričali so naš preplašeni narod, da je prenovljen in očiščen madežev suženjstva krenil na pot borbe in odpora proti zatiralcem duha in jezika, proti zavojevalcem zemlje in svobode, proti izkoriščevalcem delovnega in ubogega ljudstva. Po njihovi zaslugi je naš narod opustil duhovno ozkost nacionalne prenapetosti in v bratstvu in enakopravnosti med narodi našel pot k narodnemu in socialnemu osvobojenju. Naslonjeni na borbo jugoslovanskih narodov in oprti na pomoč zaveznikov in vseh svobodoljubnih množic sveta se naši partizani niso borili samo za svojo lastno svobodo, temveč tudi za osvoboditev vseh tlačanih in ponižanih. In v tem je veličina njihove borbe, je znak novega časa in napredne miselnosti, da so na

tisto zemljo, kjer je leta 1919 v idealni borbi za pravice malega naroda padel pod krogami nemških zavojevalcev naš mladi junak Malgaj, zanesli visoko misel bratstva in enakopravnosti. Iskrenost svojih visokih idealov so zapečatili s svojo junaško smrtjo. Oni so padli, a njihovi ideali so ostali in živijo naprej! To je pokazal tudi veličastni pogreb.

Po umetnostno podani pesmi »Žrtvam«, ki so jo zapeli podjunijski pevci pod vodstvom tov. Zdravka Hartmana, je bila slovesno prenešana krsta iz narodne šole k cerkvi, kjer je bila položena k ostalim 80 v skupni grob. Ob grobu, ob katerem je na pol droga visela slovenska zastava in ki so jo na eni strani obdajale jugoslovanska, sovjetska in francoska ter na drugi strani avstrijska, britanska in ameriška zastava, so položili vence najprej zastopniki Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Koroško, za njimi pa po vrsti jugoslovanska, sovjetska in britanska delegacija in nato še zastopniki avstrijskih oblasti, Komunistične partije Avstrije, Zveze političnih internirancev in drugi. Ves prostor so pokrivali brezštevilni venci, ki so na narodnih trakovih nosili posvetila raznih narodnih organizacij iz vseh krajev Slovenske Koroške. Prekrasen je bil venec, ki ga je poklonila jugoslovanska delegacija spomenu svojih padlih tovarišev. Po polaganju vencev je spregovoril č. g. dr. Zeichen, ki je ob asistenci sedmih duhovnikov opravil žalne obrede, in med drugim dejal: »Ob Vseh svetih, ko je naš narod romal na tiho domovanje, kjer mnogi spe nevzdravno spanje, so ti borci za svobodo, ki jih sedaj polagamo v posvečeno zemljo, ležali še zunaj po naših gmajnah in hostah, kjer so padli v nesebični borbi za visoke ideale. Naj bi te žrtve dokončno doprinesle k uresničenju bratstva in ljubezni med narodi,« je bila osnovna misel globokih izvajanj. Za dr. Zeichenom so se poklonili padlim žrtvam v imenu Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Koroško tov. dr. Luka Sienčnik — Trnov, v imenu partizanov sekretar POOF za Slovensko Koroško tovariš Prušnik Karl — Gašper, v imenu jugoslovanske delegacije major Milanič, v imenu sovjetske delegacije polkovnik Konovalov in v imenu britanskih zasledbenih sil v Avstriji g. podpolkovnik Ford, katerih govore smo objavili na drugem mestu.

Potem je govoril v imenu KPA tovariš Kazianka, ki je naglasil skupno borbo slovenskih in avstrijskih protifašistov v času vojne in dejal, da hočejo biti komunisti prvi, ki bodo nadaljevali to, za kar so tovariši padli. Izjavil je, da bo KPA kot resnično demokratična stranka podpirala tudi borbo koroških Slovencev za njihovo nacionalno osvoboditev, kajti narodna nestrpnost in nacistična ideologija sta še vedno močni na Koroškem. Zato je obljubil padlim borcem, da bo KPA izpolnjevala njihovo oporoko, ki se glasi: »Smrt fašizmu — svobodo narodu!«

Naslednji govornik ravnatelj Valentin Just se je v imenu nekdanjih političnih internirancev zahvalil padlim tovarišem, da so s svojo borbo skrajšali nepopisno trpljenje jetnikov po taboriščih, ki so se borili proti istemu sovražniku za iste visoke ideale človečnosti. Obljubil je padlim tovarišem, da hočejo nadaljevati vzvišeno borbo ne iz želje po maščevanju, ne iz želje po novem sovraštvu in razdor, temveč za to, da bi končno zavladal mir med narodi. Da pa se bo to uresničilo, je potrebno zagotoviti vsakemu narodu njegovo nacionalno svobodo! Kot zadnja se je poslovila od mladih junakov — tovarišev v imenu naše mladine tov. Milena Mohorjeva, ki je med drugim dejala: »Ni nas vodilo narodno sovraštvo v naši borbi. Pozivali in kazali smo pot vsem od šovinizma zaslepljenim. Naša mladina je šla v borbo za mir v svetu, za sodelovanje in za spoštovanje med narodi. Obvezujemo se, da bomo šli to pot tudi naprej. Opora in zgled na tej poti pa nam boste vi, ki ste za nas darovali najdražje — svoje življenje.«

Od omenjenih govornikov, ki so vsi govorili v znamenju sprave in visokih idealov svobode, bratstva in enakopravnosti, sta se razlikovala le dva, ki sta se neprijavljena urinila v spored. Kljub temu, da sta stala ob grobu žrtve fašistične in narodne nestrpnosti, se nista mogla vzdržati tradicionalnega hujskanja in spletkarjenja, ki je značilno za koroške nemške šoviniste. Da je zastopnik Črnege avstrijskega križa poskušal prikazati nadvse težko in težavno delo prekopa in prevoza kot zaslugi ljudi in oblasti, ki s tem niso imeli ničesar opraviti, ni nič posebnega. Da pa se je zastopnik medtem že razpuščene Avstrijske lige de-

mokratičnih Freiheitskämpfer-jev drznil označiti padle slovenske partizane kot borce za ideale koroških vojnih zločincev Maier-Kaibitscha in njegovih zločinskih pomočnikov, ki so slepili ljudstvo s frazami o »Heimatreue« in s tem mislili na Veliko Nemčijo, je ob odprtem grobu žrtve te iste ideologije najbolj podla nesramnost. Toda naš slovenski narod in poštenu del avstrijskega ve, od kod prihajajo preroki in glasniki takih in podobnih izjav. Naši partizani, ki so od septembra naprej pod najtežjimi okolnostmi iskali in zaznamovali grobove padlih tovarišev in sedaj zadnje dni sami izkopavali in prevažali trupla, dobro vedo, kdo jim je pomagal in čigave so zasluge. Največja zahvala gre pač pripravljalnemu odboru pod vodstvom dr. Luka Sienčnika in še posebno partizanom Lucu, Krištofu in Maksu ter tovarišu Štefanu Sienčniku, ki so posebno v zadnjih dneh opravili naravnost junaška dejanja. Omeniti moramo tudi posebej častite sestre v narodni šoli v Št. Rupertu pri Velikovcu in č. g. prošta iz Tinj Benetka, ki je osebno v gosti megli in v temni noči spremljal in blagoslavljal trupla treh borcev, ki so bili izkopani v njegovih prostiji, da dobijo svoje častno počivališče v skupnem grobu z ostalimi tovariši. Prav tako gre topla zahvala našemu dobremu ljudstvu, ki je brez razlike stanu in političnega prepričanja pomagalo našim partizanom pri težavnem prekopu, jih hranilo in podpiralo. In to tem bolj, čim manj so naši partizani našli razumevanja za svoje častno delo pri nekaterih nemških »Herrenbaurih«, ki so zahtevali visoko plačilo celo za prenočevanje v hlevih. Podoben smisel za vojne žrtve je pokazal tudi velikovski »Kriegsopferverband«, ki je uprizoril na dan pogreba 83 padlih borcev za svobodo svojo zabavo pod geslom »Frohsinn — Heiterkeit — Tanz«, pri kateri je igrala godba z značilnim imenom »Berlin«. Slovenska prosvetna zveza je ta dan v počastitev padlih partizanov opustila vse prireditve, tudi kulturne!

Tako je počastil naš narod svoje borce za svobodo. Po vsej Slovenski Koroški in v srcu slehernega našega človeka pa je odmevalo prekrasno posvetilo partizanskim žrtvam:

Kot žrtve ste padli v borbi za nas, da srečo, svobodo bi užival trpin. Do smrti svobodi je služil vaš glas, pogumno ste zrlji v gotovi pogin.

A prišel bo dan, ko se ljudstvo zbudi, se dvigne po zmagi k svobodi. Vam, bratje, pa pesem ljubezni doni in večna zahvala Vam bodi!

Koroška V BORBĀ

Moji partizanski doživljaji

(Pripoveduje partizan Luc)

Zvečer pa spet na pot. V teh krajih so hiše vse ograjene s plotovi. Dohod je mogoč samo skozi lesu. Tisto noč nisem bil v predhodnici, zato sem malo zaostal. Ko je tovariš odprl lesu, se je nenadoma nekaj posvetilo. Vsi smo odskočili in poiskali zaklon. Nekaj trenutkov smo napeto čakali, ker pa nihče ni vedel, kaj je bilo, sem šel k lesu in jo odprl. Poklical sem Gašperja, naj gre z menoj, ker je imel brzo strelko. Previdno sva se priplazila do hiše in hotel sem se dotipati do okna, da bi koga priklical. Okno pa je bilo tako visoko, da sem se moral povzpeti na hodnik pod njim. Komaj pa sem bil na tistem prekletem hodniku, se je iz vseh oken prvega nadstropja vsula toča krogel na tovariše, skozi duri pa name, ki sem stal na hodniku. Po stari navadi sem imel brzostrelko obešeno okoli vratu, pištolo v desnici in svetilko v levcu. Ko so odjeknili prvi strelji, sem tudi jaz trikrat sprožil v vrata, za

katerimi je prežala policija, potem pa sem se pognal s hodnika kakih pet do šest metrov globoko na tla. Pri tem sta mi padli pištola in svetilka iz rok. Legel sem na tla in tipal za samokresom. Tedaj so začeli Nemci metati bombe. Prva se je razletela tako blizu moje glave, da me je skoro vrglo v zrak in me nekam zavrtelo. Medtem ko sta eksplodirali druga in tretja, sem našel svoje stvari. Drobec bombe me je ranil na levici, sicer se mi pa nič ni zgodilo. Planil sem pokonci in preskočil plot. Toda na tem vrazjem plotu je bila razpeta bodeča žica in na njej sem si raztrgal hlače, pa še kožo na trebuhu. Stekel sem v smer, kamor je klical komandirjev glas. Bil je ranjen v desno nogo. Tovariši so se zelo razveselili, ker sem ostal živ. Naš vodnik Gašper pa je bil težko ranjen. Imel je prestreljen trebuh in je prosil, naj ga ustrelim. Seveda tega nisem mogel storiti. Tedaj me je prijel za roko

in dejal: »Luc, moral bom umreti, z menoj je konec. Vi pa me maščujte, maščujte in vztrajajte!« Vsakemu posebej je stisnil roko, opominjal je k vztrajnosti v borbi, vzel samokres in si ga nastavil na desno sence. Trenutek je pomislil, potem pa je sprožil. Tako je končal tovariš Gašper.

Ko so Nemci užgali po nas, je bil naš deseter Pavle s strojničarjem in še enim tovarišem nad hišo. Ti so odprli tak ogenj na hišo, da so morali Nemci utihniti in smo se mi lahko umaknili. Tudi iz sosednjega bivališča so prihajali Nemci na pomoč, toda z njimi se nismo mogli več spoprijeti, ker smo morali spraviti na varno svojega ranjenega komandirja. Oni trije tovariši, ki so užgali po Nemcih za hišo, so bili nenadoma od nas odrezani in so se morali umakniti drugam. Ranjenega komandirja smo spravili čez hrib na varen kraj, kjer smo nato tri dni taborili. Tretjega dne zvečer smo šli štirje v patrolo. Jaz sem bil še vedno v nemški uniformi, medtem ko so bili drugi tovariši različno oblečeni. Ko smo prišli do neke gostilne, so tovariši napravili zasedo, jaz pa sem vstopil. Glasno sem pozdravil nemški in povprašal ljudi po papirjih. Kmetje so mi jih takoj pokazali, samo neki debelušni gospod v kotu mi je dejal, da bi ga moral poznati, saj je orožniški nadzornik in tajni policist. Povedal

sem mu, da sem posebna patrola iz Volšperka in poizvedujemo za »banditi«. Vprašal me je, kaj bom pil in ker mi je bilo vseeno, je gostilničar postavil predme vrč piva, potem pa še mošta. Premišljeval sem, kaj bi napravil. Policist je imel krasno lovsko puško in pištolo. Toda naš komandir je bil še zmeraj privezan na ležišče in ni mogel hoditi. Zato sem fašista pustil, saj sem ga dobro poznal in vedel, kje stanuje. Stopil sem za gostilničarjem v kuhinjo, mu povedal, kdo sem, in ga zaprosil, naj mi da s seboj nekaj hrane. Gostilničar me je začel objemati, nato pa je stekel po hrano.

S tovariši smo šli v naše taborišče in se pogovarjali o tem, kaj naj napravimo s to gospodo v gostilni. Komandir sploh ni mogel stopiti na nogo, prejšnji dan pa je hodila tod okoli policija. Tako torej nismo mogli ničesar pametnega ukreniti. Zato smo prihodnji večer napravili nosila in naložili nanje komandirja. En tovariš je hodil pred nami kot predstraža, štirje pa smo nosili komandirja po temni, deževni noči in hudih strmihah. Kolikokrat smo padli, ne vem več. Prebredli smo neko vodo in krenili proti našemu staremu taborišču. Tam smo našli še one tri tovariše, ki so bili pred dnevi v borbi od nas odrezani. Seveda je bilo pri srečanju veliko veselja in navdušenja. (Dalje)

O SVOBODI VERE V SOVJETSKI ZVEZI

Že v prvih dneh svojega obstoja je izdala sovjetska vlada celo vrsto odredb, ki so zagotovile delovnemu ljudstvu demokratične pravice in popolno svobodo vesti. Med njimi je bila tudi odredba z dne 23. januarja 1918 o ločitvi cerkve in države ter o ločitvi cerkve in šole. Osnovno načelo tega odloka je bila enakopravnost vseh verskih skupin v Sovjetski zvezi, ki od države ne prejema ne stvarne in ne politične podpore in pravno uživajo položaj zasebnih organizacij.

Gori omenjeni odlok je prizadel v prvi vrsti interese ruske pravoslavne cerkve, ki je imela pred revolucijo položaj državne cerkve in je bila tako dejansko del državnega aparata. Napredni sloji v pravoslavni cerkvi so sprejeli ta odlok kot nekaj pozitivnega, kajti z njim je bila cerkvi dana možnost, da krene s poti, ki ji jo je vsilil carski režim. To stališče je zastopano tudi v almanahu moskovskega patriarhata, izdanem 1942. leta, kjer se v članku »Resnica o veri v Rusiji« glasi:

»Odlok sovjetske vlade o svobodi vesti in o svobodi verskega prepričanja je odstranil s cerkve tisti pritisk, ki jo je težil dolga leta, in jo s tem osvobodil zunanje nadvlade. To je neprecenljivo koristilo notranjemu cerkvenemu življenju. Odlok jamči popolno svobodo in nedotakljivost te svobode za vsa verska prepričanja.«

V podjetjih in na inštitutih, na državnih in kolektivnih posestvih in prav tako v armadi ne delajo nobene razlike zaradi vere. Pri nastopu službe ali pri sprejemu v kakršno koli družbeno organizacijo ni treba navajati vere.

Sovjetski zakoni izključujejo vsako zmanjševanje pravic in vsako preganjanje zaradi verskega prepričanja, prav tako pa izključujejo vsako žalitev verskih čustev vernikov. Člen 130. ustave obvezuje vse državljane, da izpolnjujejo ta zakon in da spoštujejo načela socialistične družbe.

RUSKA CERKEV V DOMOVINSKI VOJNI

Že prvi dan zahrbtnega nacističnega napada na Sovjetsko zvezo je poglavar pravoslavne cerkve, tedanji

upravitelj patriarhata metropolit Sergej, pozval duhovščino in vernike na obrambo domovine. Prav tako se je ruska pravoslavna cerkev aktivno udeleževala pri zbirkah dragocenosti in drugih predmetov za obrambo, kakor tudi za prebivalstvo ozemelj, ki so jih izropale in opustošile nemške zasedbene čete.

V tej vojni so se izvedle v organizaciji cerkvenega življenja velike spremembe, ki so bile za cerkev največjega pomena.

4. septembra 1943 je generalisim J. V. Stalin sprejel poglavarje ruske pravoslavne cerkve metropolite Sergeja,

Pristanišče Chimka pri Moskvi

ja, Nikolaja in Alekseja, današnjega patriarha. Pri tem razgovoru so zastopniki cerkve obrazložili, zakaj bi bilo želeli, da se skliče koncil za volitve patriarha, in so pri generalisimu Stalinu naleteli na popolno razumevanje. Kmalu nato se je sestal koncil nadškofov, na katerem je bil metropolit Aleksej soglasno izvoljen za moskovskega patriarha in za patriarha vse Rusije. Prav tako je koncil izvolil Sveti sinod, ki je najvišji cerkveni upravni organ pri patriarhatu.

Da bi se vzpostavili čim bolj normalni odnosi med cerkvijo in državo, je bil v oktobru 1943 osnovan pri sovjetski vladi sosvet za zadeve ruske pravoslavne cerkve. Ta sosvet se ni kakor ne vmešava v notranje zadeve cerkve, ker se ne dotika dogmatičnih in kanonskih vprašanj. Njegova naloga je predvsem v tem, da vzpostavi zvezo med sovjetsko vlado in patriarhom v vseh vprašanjih, za katera je potrebna odobritev vlade. Prav tako svet nadzoruje pravilno in sodobno izvajanje vladnih zakonov in odlokov, v kolikor se tičejo ruske pravoslavne cerkve.

Svet podpira tudi cerkvene organizacije v vseh primerih, pri katerih je potreben stik z različnimi ministrstvi. Svet je tudi pristojen, da proučuje in priporoča prošnje vernikov za predajo cerkvenih poslopij, na novo otvorenih božjih hiš ali prošnje za postavitve novih cerkva. Na ta način sosvet za zadeve ruske pravoslavne cerkve pospešuje vzpostavitev normalnih odnosov med cerkvijo in državo. Stik, ki je bil vzpostavljen med sosve-

tom in moskovskim patriarhatom, je potrdilo, da se je tak način sodelovanja kar najbolje obnesel.

Trenutno je na ozemlju Sovjetske zveze 22.000 pravoslavnih cerkvenih občin. Število cerkva je v posameznih okrožjih zelo različno; tako ima na primer viniško okrožje 839, kursko okrožje 320, moskovsko okrožje 240 cerkva itd.

Moskovskemu patriarhatu so tudi predali samostan sv. Trojice v Zagorskem pri Moskvi, tako da upravlja danes vsega skupaj 89 pravoslavni samostanov.

Tečaje za bogoslovce in dušne pastirje kakor tudi semenišča so uredili v Moskvi, Leningradu, Odesi, Minsku, Saratovu in v mnogih drugih mestih Sovjetske zveze.

Letošnjo jesen pa bodo odprli v Moskvi, Kijevu in Leningradu bogoslovne akademije.

Episkopat ruske pravoslavne cerkve tvori sedem metropolitov in 75 nadškofov in škofov.

Kakor v vojni koraka pravoslavna cerkev v Sovjetski zvezi tudi v miru ramo ob rami z vsem ljudstvom in ga podpira pri izpolnjevanju ukrepov sovjetske vlade, da bi se čim hitreje obnovilo in razvilo gospodarstvo dežele.

N. I. Blinov

PO FRANCIJI

Ilija Ehrenburg:

To leto je tu prišla jesen zelo pozno. Svetlo sonce, pisana slika mestnih nasadov ter parkov in prav tako pisani lepaki so značilni za mesto. Na zidovih starih palač, sodnij, cerkva in knjižnic se bleste s kredo ali rdečo barvo napisane besede: »Da« in »Ne«. Tujec se je čudil visokemu odstotku volivcev, ki so se vzdržali glasovanja. Lahko si je mislil, da se za tem skriva ravnodušnost ali pa da se volivci še niso odločili. Toda to je napačno. Zelo mnogo Francozov se je samo zaradi tega vzdržalo volitev o sprejemu nove ustave, ker so bili prepričani, da je odločitev že davno padla in niso mogli razumeti, čemu jih tako neutrudno sprašujejo; kajti od osvoboditve Francije niso bili nič manj ko sedemkrat povabljeni pred volilno skrinjico.

Bil sem na pariških boulevardih, ko so zvočniki in transparenti oznanjali izide volitev. Ljudje, ki so bili zbrani

pred uredništvom »Paris Presse«, so začeli navdušeno kričati, ko se je pokazalo, da sta Vendeja in Lotaringija zavrgli osnutek ustave. Zato pa so drugi ljudje pred poslopji levičarskih listov »Ce soir« in »Front nationale« navdušeno pozdravljali izide volitev v pariških delavskih predmestjih, ki so se izrekla za novo ustavo. Množice na boulevardih niso bile enih misli, prav tako kakor vsa Francija. »Da« in »Ne« sta tekmovala med seboj. Zmagal je »Da«. In z njim je zmagala demokracija, toda le z nezatno večino. Glasovanje je še enkrat pokazalo, kako se je zaostрил notranji boj v Franciji. Še tik pred vojno je vladalo v Franciji zelo zmerno podnebje; politični nasprotniki so si v kavarnah med seboj napivali, igrali skupno domino in pozabljali na medsebojne spore, ko so lovili ribe. Sedaj pa je to vse drugače. »V to kavarno ne grem; njen lastnik glasuje z »ne«,« pravi neki sivolasi viničar. »Rajši se peljem v mesto, toda k našemu lekarnarju me živa duša ne spravi; on je ateist in glasuje z »da«,« tako razlaga častitljiva dama, žena notarja v nekem manjšem kraju. Celo ljubega Boga so pritegnili v službo za stvar; v zapadnih provincah, kjer je katoliška cerkev posebno močna, so duhovniki grozili s peklom tistim, ki bodo glasovali z »da«, in obljubljali odpustanje smrtnih grehov za »ne«.

Kakor je znano, so tri velike vladne stranke — komunisti, socialisti in ljudski republikanci (MRP), to so katoličani, ki so se udeležili osvobodilnega gibanja — pozvale volivce, naj glasujejo z »da«. Kljub temu pa je mnogo Francozov, ki so prej glasovali za MRP, sedaj odgovorilo z »ne«. Nočem trditi, da so vsi, ki so odgovorili z »ne«, zavestni sovražniki demokracije. Med njimi so ljudje, ki so ogorčeni zaradi raznih škandalov. Njihov »ne« ni veljal toliko bodoči ustavi kakor današnjim »junakom škandalov« in pustolovcem. Med njimi je tudi mnogo navnežev, ki so prezrli razvoj dogodkov. Ti ljudje še zmeraj verjamejo, da so radikalni socialisti resnični branilci republike in za velikim, toda nemočnim Herriotom ne opazijo malega, toda izredno aktivnega Daladiera.

Zelo poučen je zemljevid, s katerega so razvidni izidi glasovanja po posameznih pokrajinah. Značilno je, da so glasovali z »ne« province, ki so se pred poldrugim stoletjem udeležile upora Vendeje. V zapadni Franciji in na vzhodu v Lotaringiji in Alzaciji je zelo močna katoliška cerkev; tu niso toliko glasovali »črni« proti »rdečim«, temveč »beli« proti »modrim« (za časa revolucije so bili beli privrženci kralja in cerkve, »modri« pa republi-

„Dolarska demokracija“ ali „dolarska diplomacija“

Pod tem naslovom je pisal Georgije v »Pravdi«:

»V ameriškem tisku je zadnje čase moda, da veliko pišejo o demokraciji. To ni nič čudno, če pomislijo na moč demokratičnih idej med množicami. Za napilnjenimi razpravami o demokraciji pa se le prepočasto skrivajo razlogi, ki so vse prej kot skrb za koristi ljudstva. Tako se spominjamo, da so na pariški mirovni konferenci ameriški zastopniki v znamenju demokratičnih načel o »enakih možnostih« poskušali, da bi nekaterim majhnim državam vsilili neznosne mirovne pogoje in jih s tem spravili v popolno odvisnost dolarja.

Zelo zanimiva so v tej zvezi izvajanja senatorja Thomasa, ki je javno pozival, da je treba uporabiti dolar kot sredstvo zunanje politike ZDA in imenoval to politiko »dolarsko demokracijo«.

Senator Thomas si ne more predstavljati demokracije brez gospodstva dolarja. Iz njegovega članka, objavljenega v začetku oktobra, je razvidno, da ne gre za nič več in nič manj kakor za proslulo »dolarsko diplomacijo«, ki jo ljudstvo pozna iz izkušanj zadnjih deset let in jo sovraži.

»Dolarska diplomacija« si je zastavila cilj, da na ta ali drug način spravi v gospodarsko odvisnost male države in pri tem lahko uporablja tudi oboroženo silo. Če se je v kaki deželi, ki jo je snubil dolar, okrepilo stremljenje po neodvisnosti, tedaj je nastopila diplomacija bajonetov. To je bila usoda Kube in drugih dežel centralne Ame-

rike, na katerih ozemlju so večkrat stale ameriške čete.

Po drugi svetovni vojni se je okrepila težnja, da bi ameriško zunanjo politiko spravili na pot »dolarske diplomacije«. Zagovorniki te politike, kot senator Thomas, čisto odkrito pozivajo, naj bi izkoristili gospodarsko moč ZDA, ki so v tej vojni tako pomnožile svoje bogastvo. Na ta način bi lahko podjarmili dežele, ki so bile v vojni opustošene in oslabiljene. Ko so letos podpisali finančni sporazum med ZDA in Francijo, so številni ameriški listi odkrito pisali, da so politični nagibi narekovali amer. posojilo Franciji na predvečer volitev v ustavodajno skupščino.

Še ni dolgo tega, kar so italijanski listi prinesli poročilo Associated Pressa, po katerem namerava Amerika v začetku leta 1947, ko bo UNRRA prenehala s svojimi pošiljkami, posoditi 500 milijonov dolarjev Italiji, Avstriji in Grčiji. Na ta način si hočejo zagotoviti, da bi te dežele še v večji meri izpolnjevale cilje ameriške zunanje politike. Če se na eni strani dolarju zelo mudi, da bi podprl grške monarho-fašistične tolpe, ki se vnemajo za »dolarsko diplomacijo«, se na drugi strani ZDA obnašajo čisto drugače, kakor gre za države, v katerih vlada resnična demokracija. Kakor znano, so ZDA odklonile posojilo Češkoslovaški.

Številni ameriški listi so to odklonitev odkrito tolmačili kot represalijo proti Češkoslovaški enostavno zato, ker je češkoslovaška delegacija na

pariški mirovni konferenci solidarno s Sovjetsko zvezo in drugimi demokratičnimi deželami zagovarjala resnično neodvisnost, kar je vzbudilo nejevoljo pri anglo-amerikanskem bloku.

Ameriški kapitalisti se ne morejo sprizniti s tem, da se je cela vrsta evropskih držav odtegnila njihovu gospodarskemu vplivu. Ameriški listi poudarjajo, da izvira vmešavanje ZDA v notranje zadeve Poljske, Romunije, Jugoslavije in drugih demokratičnih evropskih dežel iz stremjenja monopolnega kapitala, da bi v teh deželah, ki so se otresele odvisnosti od tujine, obnovil svoje gospodarske postojanke.

Kakor koli si zagovorniki »dolarske diplomacije« prizadevajo, da bi zastrli pravi smisel svojih prizadevanj, je vendar jasno, da te težnje ni mogoče spraviti v sklad z interesi miru in s prijateljskim sodelovanjem med narodi. Ni noben slučaj, da prodiranje ameriškega kapitala v gospodarstvo različnih držav spremlja zgraditev vojaških oporišč v teh deželah. »Atomska diplomacija« je samo druga oblika »dolarske diplomacije«. Ni se čuditi, da svobodoljubni narodi nočejo trpeti dolarske diktature, pa naj si nadeva še tako »demokratične« plašče. Demokratične sile so po uničenju fašističnih napadalcev narastle in se okrepile. V novem, spremenjenem političnem položaju bodo narodi veliko hitreje in jasneje spregledali pravi pomen »dolarske diplomacije«, kakor je bilo to v dobi Teodorja Roosevelta in Tafta.

kanci). To ni nič novega. Kajti tudi pred vojno sta bili Vendeja in Alzacija trdnjavi reakcije. Novo vidim v nečem drugem: ogromno večino za »da« so dali gorati predeli. To se seveda ni zgodilo, ker imajo gore zmeraj nekaj romantičnega na sebi, temveč zaradi tega, ker so se v gorskih krajih odigrali boji med partizani in fašisti. Centralna Savojska planota in Alpe so dale večino somišljenikom nove ustave, kajti prav v teh krajih so se ljudje, ki so prišli z vseh koncev

Francije, dve in tri leta borili proti Nemcem in proti izdajalcem. Ni mogoče razumeti izida glasovanja, ne da bi pomislili na najnovejšo francosko zgodovino. Kajti preden so šli Francozi k volivnim skrinjicam, so se morali odločiti že veliko prej in prečesto tudi s svojo krvjo.

Prepad med Francijo ljudstva in med drugo, ki bi jo rad imenoval nadomestek Francije, ni nastal šele danes ali včeraj. Ta nadomestek Fran-

cije ni samo sovražnik francoskemu ljudstvu, ampak tudi sovražnik francoske države, kajti ti ljudje cenijo svoje osebne koristi mnogo, više kakor koristi naroda, kulture in domovine. Zelo umestno je opozoriti na to, da Vichy ni bil zbirališče slučajnih pustolovcev in da Petain ni bil navaden plačanec: Vichy je bil samo nadaljevanje Münchena in nasprotniki nove ustave so nadaljevanje Vichy-ja. Ni važno, da so se inozemski pokrovitelji zamenjali.

co napeljani. Med vrstami pa bo brnel plug in okopavnik. Električna bo nosila gnoj, škropila trsje, stiskala grozdje, polnila sode in steklenice. Do vrh sadnega drevja boš segel z golimi rokami in obiral sad. Med sadnim drevjem bo rastla zelenjava in jagode. Njive bo obračal traktorski plug, pridelke bo spravljala stroj. Kosec bo z eno roko zvil cigareto, z drugo pa bo vodil samohodno kosilnico. Po zelenih, bujnih umetnih travnikih se bo pasla zajetna živina, detelja bo glavna krma in pa seno z zasejanih travnikov. Na njivah se bodo žita umaknila drugim posevkom in nasadom. Pridelovali bomo razno semenje, ki ga dosedaj komaj najdemo po naših njivah. S semeni bomo dobro zaslužili. Pridelovali bomo seme detelje raznih vrst, trav in zelenjadnic. Krompir nam bo zvest prijatelj in hvaležen plačnik skrbi, ki mu jo bomo posvečali.

Naše njive bodo lepo zravnane, pravilne oblike in velikosti. Potoki bodo tekli naravnost, brez ovinkov. Priroda postane še veliko lepša, če človek položi nanjo svojo delovno roko. Krotka in umirjena postane, izgubi divjino, neurejenost. Lepa je divja zmeda naših njiv in travnikov, koristna pa prav nič. Še lepše in koristnejše pa je lepo urejeno širno polje.

To niso prividi ali bolne fantazije, kakor bi kdo utegnil misliti, temveč čisto jasni pogledi v bodočnost. Novi red bo preobrazil zunanje lice naše kmetije, naše dežele sploh. Delo pridnih rok v načrtnem socialističnem gospodarstvu bo ustvarilo čudež, ki ga danes že slutimo in občutimo.

IN TAKO TUDI BO!

Pod tem naslovom je inž. Vinko Sadržar v »Kmečkem glasu« napisal daljši članek o bodočem kmetijstvu v Sloveniji, iz katerega posnemamo nekaj odlomkov:

»Mi Slovenci smo zelo nehvaležni ljudje. Tako nebeško lep košček zemlje nam je naklonila prijazna usoda in vendar se tega sami ne zavedamo. Samo krepko bi morali poprijeti in ustvarili bi z lastnimi rokami prelep zemeljski raj, kakor ga zlepa nima tujina. Slovenskih gorci ni nikjer drugod na svetu, malo je Vipavskih dolin, Sorško polje s prekrasnimi gorami v ozadju je edinstveno. Ne mislim samo na naravno lepoto, mislim pri tem na čisto stvarno gospodarsko vrednost. Trdimo, da smo reveži, da je naša zemlja skopa, malo rodna. In vendar smo bogatini, da nas bi marsikdo zavidal in nas tudi v resnici zavidal. Po tujini se je klatil naš človek za kruhom, prelepa slovenska zemlja mu je bila mačeha. Ali nas je že preveč rodila slovenska mati, da nas Slovenija ne bi mogla prehraniti? Tako smo se otožno spraševali in begali v svet, pri nas doma pa je uspeval tujec.

Ce se ozrem samo na naše kmetijstvo in vse drugo pustim ob strani, se vprašam: ali je mogoče, da se naše kmetijstvo intenzivira, naša zemlja še bolj izkoristi, kakor se je izkoriščala doslej, ali ne?

Ce pišejo tujci, da pridelajo krmilno pese 1000 do 1200 q na hektar, jim lahko povemo, da smo tudi mi letos pridelali po 10 vagonov pese, po 36 q pšenice, po 3 vagona krompirja na hektar itd. In vendar nismo še uporabljali pri tem najvišje količine umetnih gnojil. Vina nam lahko dajo naše gorice 60 do 80 in tudi 100 hl na hektar. So to posamezna posestva, posamezni primeri, toda prav ti primeri nam kažejo, kaj je mogoče doseči na naši zemlji v našem podnebju. Če v vzornem vinogradu priteče iz trt 60 hl najboljšega vina, v sosednjem pa komaj 20 hl kislega, temu ni kriva naroda,

zemlja, podnebje, temveč je vzrok neke druge. Vzrok je v neznanju, premajhni uporabi gnoja, gnojil, strojev, del, sil, zaščitnih sredstev, znanja.

Za vse to je potreben denar, bi me kdo zavrnil. Res je. Toda tudi to je res, da denar ni nekaj takega, kar ti more dati samo naroda; denar je človeški izum, ki ima v socialistični družbi čisto drugačen značaj, kakor ga ima v kapitalističnem svetu. Ker naš kmet ni imel dovolj proizvodnih sredstev, zato je odganjal svoje otroke v svet za zaslužkom, zato je bila njegova kmetija vedno v istem in enakem stanju, kakor jo je podedoval od očeta, oče od deda in tako nazaj v preteklost.

Predaleč bi me zaneslo, ako bi opisoval vse strokovne mere, ki jih bo treba podvzeti, da bomo dvignili našo

kmetijsko proizvodnjo. Le to pravim: Preobraziti moramo našo kmetijo tako, da je čez dvajset let ne bo nikdo več spoznal, če ne bo sam doživljal te spremembe. Kjer je pusta skala in gozljava sedaj, bodo zeleni gozdovi, čeprav še mladi, pa vendar že gosti in zeleni. Zeleni gozdovi bodo odpravili poplave in burjo. Veter nam bo dajal elektriko, električna bo napajala njive. Močvirnatoga sveta ne sme biti več v naši deželi. Najmanj 40.000 hektarov njiv, če že ne vrtov bomo pridobili z osušenjem sveta. Potoke, reke in rečice bomo zregulirali, zajezili in tako z njimi po potrebi priredili poplavo ali pa sušo, kakor bomo želeli. Tudi suhe krajine bomo odpravili. Dvignili bomo talno vodo, kjer bo to potrebno, in jo znižali tam, kjer mora tako biti. Trsi bodo stali v širokih vrstah na ži-

Napajanje živine

»Jeli je o tem sploh še potrebno razpravljati?« bo mogoče kdo začudeno dejal, »saj vodo živini pa vendar vsakdo zna dajati.« Pa ni tako. Res je, da je čisto mehanično napajanje bolj ali manj enostavna stvar. Zadeva pa ni več tako enostavna za tistega, ki mora vsej živini, vsaki živali posebej znositi dan na dan po trikrat toliko in toliko težkih škafov vode. Tudi ni stvar enostavna glede vprašanja, če smo živini z našim napajanjem dali v resnici tisto množino vode, ki jo žival vsak dan potrebuje. Upoštevati moramo, da rabi srednje težka krava-molznica pri suhi krmji približno 50 litrov pitne vode na dan. Če žival ne dobi zadosti vode, trpi prebava in vse presnavljanje in posledica tega je — manj mleka in slabše uspevanje.

Najbolj idealno bi torej bilo, da bi imeli že v vsakem hlevu ob jaslih samonapajalnike, kakršne so začeli uporabljati pri nas že pred 50 leti in ki omo-

gočajo živini, da pije, kadar se ji zljubi in kadar je res žejna. Pri novodobnih Reautschniggovih stajah se oskrbuje živina z vodo navadno na ta način, da vodo kar med krmljenjem ali po krmljenju spustimo iz cevi v primerno nagnjene betonske jasli, oziroma korita iz žgane gline. Čim se je živina napila, pa vodo na drugem koncu jasli zopet spustimo iz korita.

Kakor so samonapajalniki raznih vrst bolj ali manj ugodni za preskrbo živine z zadostno količino vode, tako obstoja na drugi strani pri njihovi uporabi posebno tam, kjer še ni tekalniš in smotrnega spuščanja živine na prosto, velika nevarnost, da krave lesto in dan ali vsaj v teku cele zime ne pridejo na zrak in na sonce.

Tej pomanjkljivosti se najlaže izognemo na ta način, da namesto samonapajalnikov postavimo nekje zunan hleva korito, kamor živino redno gonimo napajat. S tem odpade tudi ze-

lo zamudno in težko delo z napajanjem iz škafov.

Nekateri se boje spuščati živino na prosto, češ saj mi čisto ponori, ko pride ven, pa še nesreča bi se lahko zgodila. Tega se nikar ne bojmo. Seveda, če je bila žival celo leto priklenjena k jaslim, pa jo nekega dne izpustimo, bo res skakala kot nora in se veselila prostosti, sonca in zraka. Če pa živino redno vsak dan ženeš do korita, bo mirno in krotko hodila svojo pot. In čim daljša bo ta pot, tem bolj ji bo gibanje na prostem koristilo.

Neprecenljivo korist rednega gonjenja živine na napajališča na prostem mi je v moji nekdanji praksi potrdiril tudi napreden posestnik iz drugih razlogov. Redno se je dogajalo, da so njegove krave in telice posebno pozimi težko teletile. Ni bil redek primer, da je ob težkem porodu poginila ali krava ali tele. Ko pa je omenjeni kmet vrgel samonapajalnik iz hleva in začel živino redno goniti na precej oddaljeno napajališče na prostem, so krave in telice vselej z lahkoto teletile. —K—

← ROJENI V BURJI

N. OSTROVSKI

Juzef je govoril tiho, z zamolklim starčevskim glasom. Ko je Edvard nekoliko natančneje pogledal njegovo suho lice, z dolgimi sivimi zalisci, je šele zapazil, kako se je postarala v zadnjih treh letih.

»Zelo dobro, Juzef. Zdaj mi pa pripoveduj o tistem nemškem majorju. Kako mu je ime?«

»Adolf Sonnenburg, milostljivi gospod. Major stanuje v sobi domačega učitelja. Ima slugo. Ta lenuh se stalno vrti po kuhinji in spi skupaj z Adamom v sobi za strežnike. Gospod major je plemiškega rodu in dovoljujem si vam povedati, da je pošten človek. Prepovedal je svojim vojakom, da bi stikali po kurniku, kajti začeli so že krasti naše gosi in kokoši...«

»Koliko Nemcev je na posestvu?« mu je Edvard segel v besedo.

»Cel konjeniški oddelek. Že mesec dni njihovi konji jedo naš oves. Njegova prevzvišenost spočetka tega ni dopuščala, tedaj pa so Nemci zaprli

gospoda upravnika in žitnica je morala biti odprta. Zdaj, odkar se je priselil k nam gospod major, so si začeli Nemci oskrbovati po vseh vsaj seno, a dotlej so jemali samo naše...«

»Kje so vojaki razmeščeni?«

»Na pristavi.«

»Dobro. Kdaj boš šel k očetu Jeronimu? Hočem ga še danes videti.«

»Takoј pojdem. Ali mi še kaj ukazujete?«

»Ne.«

Pri vratih se je Juzef ustavil.

»Ali lahko povem očetu Jeronimu, da se je milostljivi gospod vrnil?«

Edvard je bil nekoliko trenutkov v zadregi, potem je pritrjevalno prikimal z glavo.

Mogeljnickijeva sta ostala sama. Edvard je stopil k ženi.

»Oprosti mi, Edo, vendar nikakor ne morem razumeti, kaj potrebuješ očeta Jeronima? Res ne morem verjeti, da si se odločil izpovedati svoje grehe!« Nato se je glasno zasmejala,

Edvard jo je nežno objel.

»Ali ti je morda oče Jeronim neprijeten?«

»To ne, ampak nekoliko čudno mi je. Za tvoj prihod ne vedo niti oče niti brat niti Štefanija.«

»A oče Jeronim ima poseben poziv. Ne čudi se temu. Ponoči vendar nisem mogel vseh vznemirjati. Saj veš, da so v naši hiši Nemci, a jaz sem... francoski častnik. Menda razumeš to, Ludovika? Jutri moram odpotovati v Varšavo in čim manj jih ve za moj prihod, tem bolje.«

»Kako, ali hočeš spet odpotovati?«

»Saj se bom kmalu vrnil, Ludovika.«

»Vendar, namesto da bi prebil z menoj te urice, pa kličeš tega zoprnega jezuita.«

Edvard se je nasmehnil.

»Očeta Jeronima nujno potrebujem zaradi nekega sporočila. To so vsekakor stvari, ki te nikakor ne zanimajo. Vendar, oprosti mi, ko bo prišel oče Jeronim, se bom moral z njim pogovoriti na samem. Ta je namreč nekaj zaprosil kardinala. Tako, neke cerkvene zadeve... To je njegova tajnost in zelo bi mu bilo neljubo, če bi bil kdor koli navzoč. A zdaj mi dovoli, da ti zastavim nekoliko vprašanj.«

»Poslušam, Edo.«

»Povej mi, ali ta major obeduje skupaj z vami?«

»Da, papa in Štefanija ga vedno povabita k mizi. Vede se odlično. Precej dobro govori francoski... Vendar pa včasih privede s seboj še nekega častnika, poročnika Schmultkeja. Tako surov Bavarec je to. Če bi ti samo čul njegove prostaške in neotesane pokloni! In vedno da čutiti, da tukaj nismo gospodarji mi, ampak oni. Papa pravi, da mu Schmultke dela velike usluge, vendar mi je kljub temu zelo neprijeten.«

Edvard je razbral iz njenih besedi dokaj več, kakor je ona povedala, in obrvi so se mu počasi namrščile. Ludovika je takoj začutila slabo voljo svojega moža, se dotaknila s konci prstov njegovih obrvi in božala izrazito povprečno gubo na čelu. Ta nemi dotik ju je vedno pomiril brez besedi. Ko so se potem približali njeni prsti njegovim ustnicam, so mu oči nehote obvisle na bleščečih se, dragocenih kamnih na njenem prstanu.

»Ludovika, kje ti hraniš svoj nakit?«

Začudeno je dvignila svoje goste in mehke trepalnice.

»Čudno, Edo! Prav nič ne vprašaš, kako sem živela ta tri leta, ampak se zanimaš...«

»Ti si otrok, Lu... Vprašal sem te samo zato, ker moram vedeti, s kakšnimi dragocenostmi midva razpolagava. Ti bom že povedal, zakaj mi je to

O PROBLEMIH

povojne kulture in umetnosti

(Po predavanju I. I. Anisimova v Ljubljani)

Tovariš Ivan Anisimov je dejal: Vprašanje kulture in ljudstva je vprašanje kulture same. To vprašanje je globoko zanimalo tudi tako imenovane mojstre kulture, kakor je nazival našo literarno inteligenco Gorki. Po drugi svetovni vojni, iz katere je izšla Sovjetska zveza kot zmagovalka, se je marsikaj spremenilo. Pred kulturo so se postavile nove naloge.

Kako razumejo sovjetski mojstri kulture svoje naloge, kakšen je njihov odnos do ljudstva? Pri vprašanju, zakaj smo zmagali v tej vojni, ki je bila ena izmed najstrašnejših, se zavedamo, da je Sovjetska zveza zmagala zaradi sovjetske ureditve države. Bistvo te ureditve je, kar je povedal že Lenin, da je ena izmed prvih nalog, dvigniti najnižje plasti k zavestnemu ustvarjanju. To se je v Sovjetski zvezi tudi zgodilo. V tem tiči tudi skrivnost zmage sovjetskega ljudstva.

Objavljena petletka, ki bo obnovila deželo ter jo gospodarsko dvignila, bo izvedena zato, ker je za njo ljudstvo take dežele, v kateri so vsi za načrt, in kjer ni takšnih, ki bi stali ob strani.

V tako urejeni državi, kakor je SZ, ima inteligenca najugodnejše pogoje za ustvarjanje. Možnost in perspektive ustvarjalnega dela sovjetske inteligence so neizmerne. Med sovjetskim ljudstvom in inteligenco ni nikakršnih pregrad.

Tovariš Ivan Ivanovič Anisimov se je dotaknil nalog, ki sodanes pred sovjetsko umetnostjo.

K čemu je težila sovjetska umetnost med veliko domovinsko vojno in k čemu teži danes po končani drugi svetovni vojni? Pokazati hoče bogastvo novega človeka, to je človeka — tvorca življenja, ki se je dvignil do ustvarjanja zgodovine. V Sovjetski zvezi se vsako leto bolj vidi, kako raste človeška polnost v nasprotju z zapadno kulturo, kjer je vedno večji razkroj in propad.

Notranje bogastvo pri svojem ustvarjanju črpa sovjetski umetnik iz ljudstva; v drugačnih okoliščinah bi bilo to težko mogoče. Odnosi med sovjetskim človekom in umetnostjo so zelo odkriti in jasni. Sovjetsko ljudstvo povečava bogastvo, kaj želi od svojih mojstrov kulture. Tudi sedaj po drugi svetovni vojni zahteva ljudstvo, naj umetnik upodobi, kako se je sovjetski človek do in med drugo svetovno vojno spremenil, kako se je naglo razvijal, kako značaj novega sovjetskega človeka ni več tak, kakršen je bil značaj ruskega človeka do sedemnajstega leta. V letih velike domovinske vojne se je pokazalo, da se je sovjetski člo-

vek temeljito spremenil. Pokazal je primere vztrajnosti, kako zna najti pot iz najtežjih nepravil — a vse zato, ker je bistvo novega sovjetskega človeka v tem, da zna povezati osebno s splošnim. Samo tako je mogel sovjetski človek ustvariti na bojnem polju, kar se zdi človeško nemogoče. Za umetniško ustvarjanje pa je važno, da te odlike novega sovjetskega človeka niso samo odlike posameznika, ampak da so to odlike mnogih milijonov sovjetskih ljudi. Zato je glavna naloga sovjetske umetnosti, prikazati spremembe ruskega človeka, in kaj je ta človek pokazal in storil v letih velike domovinske vojne.

Sovjetska umetnost teži za tem, da bi služila velikim idejam sovjetskega človeka, da bi služila ljudstvu. Sovjetsko ljudstvo ceni tradicijo velikih ruskih pisateljev; ta tradicija terja od sovjetskih umetnikov, da so živo povezani z izkušnjami svojega ljudstva. Umetnost mora učiti in vzgajati. To je njen namen. Umetnost mora biti resnična, boriti se mora, da gre življenje naprej. Tako imenovana čista umetnost, to je izrodek tega, kar naj bi umetnost bila.

Sovjetski ljudje, ki sta jih vzgojila Lenin in Stalin, se smatrajo za naslednike tradicije ruskih revolucionarjev in demokratov 19. stoletja, vedo, da je naša sovjetska kultura nastala, se razvila in dosegla razcvet na podlagi kritično obdelane kulturne dediščine preteklosti.

Ni težko dokazati, da je sovjetska literatura povezana s to literaturo. Sovjetska literatura pa se ne naslanja samo na tradicijo, ampak prikazuje tudi novega človeka.

Zanimalo vas bo, je nadaljeval tovariš Ivan Ivanovič Anisimov, da priznavajo velike možnosti razcveta sovjetske umetnosti po vojni tudi onstran oceana. Predavatelj je omenil študijo nekega ameriškega pisatelja, v kateri piše o Tolstojevem romanu »Vojna in mir« in se vprašuje, kje se bo pojavilo po vojni delo s tako literarno močjo, kakor je omenjeni Tolstojev roman. Ameriški pisatelj ugotavlja, da se more tako delo pojaviti v sovjetski literaturi.

Kako utemeljuje ta sklep?

Zato, ker je bila v Sovjetski zvezi ta vojna vojna vse Sovjetske zveze, ker je bila ta vojna v Sovjetski zvezi splo-

šna stvar vsakega sovjetskega državljanca. Ničesar takega se ne more reči za domovino ameriškega pisatelja. Ameriški pisatelj je torej mnenja, da bo tako delo moglo nastati samo v taki literaturi, ki se hrani s sokovi svojega ljudstva, ne pa v takih, ki se zapirajo med štiri stene.

Tovariš Ivan Ivanovič Anisimov je ob koncu svojega predavanja izrazil misel, da je v Jugoslaviji pot kulture drugačna, da se odpirajo pred kulturo nove perspektive in možnosti. Vaša literarna tradicija in ljudska umetnost, je izjavil, hrani sokove, ki dajejo možnost, da bo šla po drugačni poti kakor zapadna, ki je odtrgana od ljudstva.

Velika kulturna moč jugoslovanskih narodov in njihova samobitnost bo našla svoje poti nacionalnega in samobitnega ustvarjanja posameznih narodov. Ni treba, da bi se ozirali na zapad, ki se zaveda svoje praznine. Jugoslovansko umetnost čaka velika bodočnost, kakor je imel priliko do sedaj videti v kratki dobi. Zato ji želi velikega uspeha.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsl, Wien XVI., Ottakringergasse 83. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I., Fleischmarkt 3-5.
Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21-1.

POKRAJINSKI ODBOR OF ★ ZA SLOVENSKO KOROŠKO

izreka ob priliki pogreba 83 partizanskih borcev in bork svojo iskreno

ZAHVALO

slovenskemu ljudstvu od Zilje, iz Roža in Podjune, ki je kljub težavam v tako častnem številu počastilo spomin svojih najboljših sinov, borcev za narodne pravice in svobodo slovenskega naroda na Koroškem ter za zmago resnične demokracije;

zavezniškim delegacijam, predvsem zastopnikom Jugoslovanske armade, v katere vrstah so se borili padli junaki v boju za skupne ideale, predstavnikom bratske sovjetske armade, ki je s svojo nepremagljivo silo neposredno omogočila in zagotovila zmago zavezniškega prožja nad fašističnim nasiljem, zastopnikom britanske armade, ki je v času oborožene borbe proti fašizmu požrtvovalno in z razumevanjem podpirala slovenske partizane v boju proti skupnemu sovražniku;

čč. duhovnikom, ki so spremljali trupla naših borcev ob prenosu v posvečeno zemljo in tako počastili njihov spomin, prav posebej pa č. g. župniku dr. Zeichnu za njegove iskrene in tople besede ob odprtem grobu; čč. sestram v narodni šoli v št. Rupertu in posebej č. s. prednici Gabrijeli,

ki so z nesebično ljubeznijo pripomogle k počastitvi padlih;

predstavnikom avstrijskih oblasti;

zastopnikom Komunistične stranke Avstrije, ki so v toplih besedah počastili spomin slovenskih antifašistov in tako manifestirali enotnost slovenskega in avstrijskega antifašističnega prebivalstva;

našim pevcem za občuteno zapete žalostinke in godbenikom za žalne koračnice;

delegacijam OF za Slovensko Koroško, predstavnikom Slovenske prosvetne zveze in prosvetnih društev, Zadrugne zveze, Kmečke zveze in vsem, ki so počastili spomin padlih junakov.

CELOVEC, DNE 20. NOVEMBRA 1946

POKRAJINSKI ODBOR OF ZA SLOVENSKO KOROŠKO

potrebno. Ali se še spominjaš, koliko zlatih rubljev so prej stali tvoji briljanti?«

»Nekoč mi je mama pravila, da naj kit, ki so ga dali za doto, je veljal do sto sedemdeset tisoč rubljev. A koliko so vredni briljanti, ki si mi jih ti poklonil — to veš sam.«

Edvard je hitro preračunal sam pri sebi: »Sto sedemdeset in sto dvajset — dve sto devetdeset tisoč. Sodček z zlatniki po deset rubljev, zakopan v parku — še dve sto tisoč. Šest sto tisoč frankov v Francoski banki. Dvanajst tisoč funtov na Ludovikino ime v Londonski banki. In še sedemnajst tisoč nemških mark v mojem žepu... To je vse, kar lahko štejem za denar. Približno do milijon zlatih rubljev. Od tega meni in Ludoviki pripada samo polovica. In to je tudi vse, kar je ostalo od sedem milijonov mojega imetja! In zdaj, ko vse propada, je težko šteti za kapital deset tisoč desetih zemlje, posestva in pristave, parni mlin, tovarno usnja in tisoč šest sto desetih gozda. Za vse to se bo treba še boriti. A za zdaj imamo pol milijona zlatih rubljev in to je navsezadnje boljše kakor nič.«

Na drugi strani vrat so se začuli neki glasovi in smeh.

»Vladek, nauči se že vendar vesti se dostojno!« je nagovarjal nekoga ženski glas.

Namesto odgovora se je začelo hihitanje.

»To sta Štefa in Vladislav.« je zašepetala Ludovika vznemirjeno. »Juzef jima je sporočil, da sem bolna, pa sta vendar prišla.«

Edvard je stopil v ženino spalnico in potegnil še njo za seboj. Hitro je odprl vrata svoje delovne sobe.

»Zdaj se ne pogovarjaj z njima, in glej, da se ju čimprej znebiš,« je dejal in zaprl vrata.

»Kaj ti je neki, draga moja? Pravi jo, da si bolna,« je zažlobudrala Štefanija, ko je stopila v sprejemnico.

Takoj za njo je priletel kakor na drsalkah Vladislav Mogeljnicki.

»Saj je še vedno tako dražestna, kakor je bila doslej na mojo čast,« je zadržal in ko se je spretno umaknil Štefaniji, je poletel k Ludoviki. Ko so se mu lepljive ustnice dotaknile njene roke, je Ludovika, kakor vedno, začutila stud. Niti sama ni vedela, zakaj ji je ta plavalasi dečko vedno bolj zoprno, čim bolj je doraščal.

»Kakor vidiš, Ludovika, zastonj smo potrošili cel kup denarja za vzgojo našega svaka. Kakor jockey na dirkah, tako pazi, da vedno in povsod dosepe prvi,« je rekla Štefanija z na pol zaničljivim nasmehom.

Vladek si je popravljaj svojo metuljasto pentljo, zadovoljen sam s seboj.

»Brzina in napad — to je geslo velikih vojskovodij!« In da bi spremenil

neprijetno vsebino tega razgovora, je Vladislav dejal Štefaniji, naj pokaže Ludoviki pismo, ki ga je pravkar prejela od moža.

»Kaj piše Stanislav?« je z zanimanjem vprašala Ludovika, objela Štefanijo okoli ramen in se usedla poleg njega na divan.

Vladek se je usedel njima nasproti in z namišljeno izvedenostjo opazoval Štefanijina napeta meča v svilenih nogavicah ter vitke Ludovikine noge.

»Mila moja Štefočka,« je čitala Ludovika namenoma glasno, da bi mogel Edvard v svoji delovni sobi vse slišati, »naš štab je zdaj v Kijevu. To je veliko in precej kulturno mesto, ima po priliki dobro opero. Včeraj, na primer, smo poslušali 'Fausta' in naš polkovnik, striček Beckendorf, je vzkliknil: 'To je popolnoma kakor v Monakovem! In vendar smo na barbarski zemlji, polni banditov.' Pisal sem ti že, ko smo zavzeli mesto Ostrog, sem dobil dva tedna dopusta in odšel na naše volinsko posestvo v Malih Borovcih. Ne moreš si zamisliti, kako sem se razjezil zaradi vsega, kar sem tam videl. Hiša izropana, sobe prazne, stekla razbita. Še celo pločevina je odtrgana s streh. Vsi stroji so oplenjeni. S pristave so kmetje odpeljali konje in govedo, žitnice so razdejane. Nič ni ostalo, razen golih sten. Vse naokoli sama nesnaga in zapuščena. Upravnik so ubili, sluge so se razbežali. S

pomoči enega voda Frankfurčanov, ki drže Borovico, sem napravil poizvedbe in preiskave. Oče Pajšij, ruski duhovnik, pri katerem sem se mudil, mi je natančno popisal, kako je bilo posestvo izropano in kdo se je tega udeležil. Po njegovem nasvetu smo napravili v vasi splošno preiskavo. Seveda, kar smo našli — to so samo bedni ostanki. Vse je nameščeno v treh sobah. Povabil sem Frankfurčane, da se preselijo v našo hišo. Vodja hetmanske straže (se spominjaš krčmarjevega sina Mazurenka?) se je prav tako priselil k nam s svojo družino. Postavil sem ga začasnega upravnika. Pokazal se je kot zelo koristen in uslužen služabnik. Zaklel se mi je, da bo obnovil posestvo vse do zadnje bilke. Boljšega upravnika za trideset mark za zdaj res ne bi mogel najti. Pozna vsakega v vasi in vse, kar se še da najti, bo tudi našel. Frankfurčanom in njemu je mnogo prijetneje, da prebivajo zunaj vasi — tam so vsaj vsi skupaj in v primeru napada se lahko laže branijo. Mimogrede naj omenim, da tukaj vse naokoli kar mrgoli od partizanskih band. Žal, vsi tisti, ki mi jih je navedel duhovnik, so pobegnili v gozdove še pred našim prihodom. Ostalo je samo govedo. Mazurenku sem ukazal, naj prešiba največje škodljivce, da ne bi tem ničvrednežem več padlo v glavo rpanje. Seveda, izvršiti te kazni se nisem udeležil...«